

Poštšina plačana v gotovini.

DRAMA

LETO I.

ŠT. 1-2

SEPTEMBER - OKTOBER
1933

Člane založbe „Drama“

opozarjamo na slovenski oderski roman

„Deseti brat“

katerega je na besedilo najbolj popularnega slovenskega romana Josipa Jurčiča, priredil Ferdo Delak.

Odri,

ki želijo vprizoriti to delo pišejo na založbo „Naš oder“, Ljubljana, Gajeva ul. 8, ki jim pošlje 15 izvodov igre (12 izvodov za glavne vloge, 1 izvod za režiserja, 1 izvod za šepetalca, 1 izvod za inspicijenta) in dovoljenje za vprizoritev, za Din 300.—.

Člani založbe „Drama“

pa dobe igro pri Založbi „Drama“ za Din 250.— z istimi pravicami.

To delo se ne dobi v nobeni knjigarni in v nobeni založbi.

Vse c. naročnike prosimo, da nam oprostijo zamudo, s katero je izšla ta številka. Ker je obstoj te revije odvisen od števila naročnikov, smo morali počakati, da se je teh prijavilo dovoljno število. Zdaj je njen obstoj zagotovljen in bo odslej redno prihajala do 15. vsakega meseca. Ta številka je dvojna, ostale bodo poedine.

Vse tiste, ki smo jim to številko poslali na ogled, prosimo, naj isto, če jim ne ugaja, vrnejo najkasneje v desetih dneh, ker jih bomo sicer smatrali za naročnike.

Ta številka je kot uvodna bolj teoretičnega značaja, vse naslednje pa bodo predvsem strokovno praktičnega značaja.

Vsem, ki želijo prej ali slej sodelovati pri našem zvočnem Slovenskem filmu, je ta revija nujno potrebna.

Založba Drama.

VSEBINA:

Oton Župančič: Beli Domi . . . — Joža Vombergar: „Drama“ in njen namen. — Ciril Debevec: O režiji in njenih nalogah. — Jože Kranjc: O ljudski igri. — Prof. O. Šest: Gledališče in podeželni odri. — Ferdo Delak: Ljudsko gledališče. — Milan Skrbinšek: Šminkanje. Oderske vaje za diletante. — Danilo Gorinšek: Mariborsko gledališče. — Vsem društvom, odrom in ljudskim igravcem. — Gledališko poročilo iz Ljubljane. — Knjižna poročila. — Filmsko poročilo. — Urednika poročata. — Uprava poroča: — Vprašanja in odgovori. — Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani za sezono 1933-34.

Revija „Dramo“ (mesečno revija za ljudske igravce) izdaja konzorcij: Založba „Drama“, Ljubljana, Tržaška c. 10. I., predstavnik Joža Vombergar, Ljubljana, Pražakova ulica 10. I. — Urejujeta: Jože Kranjc (teoretični del) in Joža Vombergar (praktični del). Odgovorni urednik je Joža Vombergar, Ljubljana, Pražakova ul. 10. I. Uredništvo in uprava sta na Tržaški cesti 10. I., Ljubljana. Urednika poslujeta od 10. — 12. ure dopoldne in od 4. — 6. ure popoldne. Uprava posluje od 8. — 12. ure dopoldne in od 3. — 6. ure popoldne. V zadevi filma naj se stranke zglašajo le od 6. — 7. ure pop.!

Tiska tiskarna Slatnar, d. z o. z. (L. Vodnik in A. Knez) v Kamniku.

Rokopisi se sprejemajo (za naslednjo številko revije) do 10. vsakega meseca. Rokopisi se ne vračajo (razen na izrecno željo).

Naročniki naj nam blagovolijo oprostiti, da smo izdali to prvo številko kot dvojno številko (za september in oktober); to smo storili iz dveh razlogov: 1. na prošnjo nekaterih odrov, ki so povdarjali, da se splošna gledališka sezona na ljudskih odrih pričinja šele z novembrom; 2. ker bi sicer morala izostati poročila iz Narodnega gledališča, ki je otvorilo svojo sezono šele v sredi septembra. Odslej bo izhajala revija redno vsak mesec in jo bodo naročniki prejeli najkasneje do 15. vsakega meseca.

Beli DOMI po naši zemlji, po dva po trije v enem kraju. Kolikorkrat sem jih kazal Francozom, Angležem, Nemcem, skromne ali ponosne s svojimi čednimi telovadnicami, svetlimi čitalnicami in urejenimi odri, so se čudili in zamislili. Najbrže so na tihem primerjali svoje male kraje z našimi, zakaj po navadi so priznali: „Ne, kaj takega vam jaz pri nas ne bi mogel pokazati.“ S spoštovanjem so poslušali o kmetih in delavcih, meščanih in uradnikih, učiteljih in duhovnikih, ki so radovoljno znašali les, kamenje in opeko, da se zdaj zbirajo po dnevnem delu ob večerih na misel in besedo, ker se zavedajo, da človek ne živi samo ob kruhu. Niso se mogli načuditi, da gredo čez te odre poleg preprostih ljudskih iger najboljša dela slovenskih, srbskih in hrvatskih pisateljev, a tudi Schillerja, Molièrja in Shakespeareja.

In kaj bi bil rekel tujec, da je videl in slišal tisto nepozabno Miklovo Zalo koroških Slovencev, ki je tudi izšla iz takega kmečiškega Doma z onkraj Karavank in ki se mi še zdaj inako stori, kadar se je domislím. Da bi bil videl pobožnost, ki je prevevala vsako njihovo kretnjo na odru, ko bi bil mogel prisluhniti mehki melodiji njihove domače govorice, ujeti prizore, nad katerimi je plavala čudovita svetost in tako globoko občutje, da si bil pretresen in so ti navrele solze na oči; tedaj bi bil zaslutil, kakšni neprecenljivi zakladi spe v tistem teptanem delu našega naroda, ki ga je odtrgal od skupnosti plebiscit; bogastvo, ki ga more dvigniti čistega in neoskrunjenega na dan samo magija materinega jezika.

Že imeti pregled nad vsem tem kipenjém po naših krajih, bi bila dragocenost za nas. Prešiniti vso gorečnost z enim duhom, zvezati ga z Ljubljano, ki mu bodi središče in toplo ognjišče, je velika kulturna naloga, ki si jo je stavila „Drama“. Želim ji iz vsega srca najlepšega uspeha.

In vi, DOMI, bele ladje z našimi nakladi in zakladi, izpustite svoje golobe, da se bodo izpreletavali med nami in vami ter nosili znamenja sem in tja!

Oton Župančič.

Oton Župančič,

slovenski pesnik in upravnik Narodnega gledališča v Ljubljani.

Joža Vombergar:

„Drama“ in njen namen.

Če potuješ po lepi slovenski zemlji, skozi naše ljubke vasi in trge, ti povsod zbudijo pozornost predvsem tri zgradbe, ki jih lahko že na prvi pogled ločiš po njih zunanosti: cerkev z župniščem, šola in prosvetni dom (ene ali druge vrste, ponekod celo po dva po trije, zlasti, ker imajo tudi že mnogi gasilski domovi značaj tudi prosvetnih domov). In prav to zadnje priča, kolikšno in kako splošno je pri nas zanimanje za ljudsko prosveto.

Glavni del prosvetnega dela pa je gotovo v gojitvi ljudskooderske umetnosti. Statistika nam dokazuje, da je bilo samo lansko leto na naših odrih nad 2.000 predstav in to je precejšnja številka. Kljub temu pa moram poudariti, da smo temu vprašanju doslej posvečali vse premalo pozornosti. Ljudski odri, kakor so bili delavni, so bili vendar povečini prepuščeni samim sebi, svoji zmožnosti in sposobnosti. Ljudski odri, katerih vsak je bil zgrajen z največjim idealizmom in požrtvovalnostjo, se niso mogli razviti v tisti meri, kakor bi po tem prizadevanju in dobri volji mogli pričakovati. V večini slučajev je bil položen le podstavek, na katerem bi bilo treba graditi dalje, pa so ostali samo pri temelju. Graditeljem je zmanjkalo — gradiva!

V tem sestavku bi bilo preobširno govoriti o velikem in vzvišenem poklicu ljudskega odra za ljudsko prosveto (o tem bom razpravljal v prihodnji številki.) Omejiti se hočem le na poglobitve hibe in nedostatke naših ljudskih odrov, oziroma poudariti vzroke, radi katerih hirajo naši odri. Osnovna hiba naših odrov je slab in pomanjkljiv repertoar. Najboljši oder ob najboljši volji ne more prav vršiti svojega poklica, če mu manjka dobrih ljudskih iger; z igranjem slabih del pa oder več škoduje nego koristi. Naš ljudskooderski repertoar pa je, žal, tako reven, da le težko ustreza tem zahtevam. Vsled slabega okusa in strokovno neizvežbanega vodstva pa mnogi odri še tega ne izrabijo, kar je dobrega na razpolago. Mnogo škode pa je povzročilo na naših odrih dobičarsko načelo, ki se je strahotno razpaslo skoraj po vseh odrih. Odri so postali društvom gola ustanova za donasjanje dohodkov in zato igrajo brez ozira na vrednost del le stvari, ki „vlečejo“. S tem pa so odri, dasi nehote, sami sebe obsodili na propast; kajti del, ki nimajo svoje notranje vrednosti, se občinstvo kljub hipnemu navdušenju kmalu naveliča in čedalje bolj izgublja zmisel za odersko umetnost (primerjaj vpliv novodobnih šlagerjev, ki hipno navdušijo, pa nam kaj kmalu postanejo zoperni!). V ljudstvu pa se s tem kviri okus za lepoto in pravo umetnost.

A tudi dobro delo ne more doseči pravega uspeha, če ni dobrih igravcev, ki bi dali delu pravo življenje. Nekje sem napisal, da je naš narod igravski narod; toda to velja le v nekem pogledu in do gotove meje. Vi-

soko število naših odrov in ogromno število predstav na njih pač izpričuje veliko zanimanje za igravsko umetnost — a to je tudi vse! Igravec pa je lahko dober ali slab. Če človek le nekoliko pogleda po naših odrih, pa bo našel dobrih igravcev le malo; pač pa bo ugotovil silno neizobraženost v tem pogledu, strahotno diletantstvo (v slabem pomenu besede) in skrajno neresnost! Seveda odri in njih člani niso sami krivi temu, saj se je doslej skrajno malo storilo v tem pogledu; z dobro voljo pa se bo dalo mnogo popraviti.

Pomanjkanje poznanstva oderske tehnike v ožjem pomenu besede je mnogokrat krivo, da se oder tudi tam ne more prav razviti, kjer so sicer dani vsi pogoji za njegov razvoj. Dokajkrat pa je osnovna hiba položena že v zgradbo odra ali doma samega. Večino naših ljudskih odrov so gradili nestrokovnjaki. In tako vidiš skoraj pri vsakem podeželskem odru kako strahotno napako v zgradbi sami: prostorna dvorana, oder pa majhna luknja, brez vsake globine, brez prave garderobe itd. Če hočejo tak oder dobro preurediti, stane to skoraj toliko, kolikor bi stala nova zgradba sama.

In še nešteto je takih in enakih hib in ovir, ki sprečujejo razvoj ljudskih odrov. Nekje bi radi uprizorili klasično delo, pa nimajo kostumov, drugje moderno dramo, pa ni pripravnih kulis in drugih potrebnih sredstev. Vsak oder je zato popolnoma prepuščen lastni iznajdljivosti in lastni zmožnosti.

Založba Drama si je zdaj nadela to težko in prepotrebno nalogo, po svojih močeh čim uspešneje odpravljati vse te ovire. Jasno je, da bo treba za to mnogo dela in truda, a če najde povsod umevanje in dobro voljo, bo prihranjenega mnogo truda. Dvigniti hoče delavnost naših odrov na tisto umetniško višino, ki bo v pravem razmerju z velikim in splošnim zanimanjem našega ljudstva za to vrsto umetnosti in s tem tudi v njem dvigniti zmisel za pravo lepoto, umetnost.

V ta namen izdaja založba to mesečno revijo, ki ni le strokovno glasilo ljudskih igravcev, temveč v prvi vrsti poučna revija za vsa strokovna gledališka vprašanja, nekaka dramatična šola za ljudske igravce, tako v teoretičnem kakor praktičnem pogledu. To vrši s pomočjo naših najboljših gledaliških strokovnjakov, režiserjev, igravcev, pisateljev, ki so vsi povabljeni k sodelovanju. Prav isti so tudi na razpolago vsem ljudskim odrom z nasveti in tudi z dejansko pomočjo (s posredovanjem založbe). Poudarjam, da je revija kakor tudi vsa Založba Drama osnovana na popolnoma strokovni podlagi, kakor je n. pr. strokovna kaka medicinska ali pravniška revija — torej vsem odrom brez razlike enako na razpolago.

Da izpopolni ljudskooderski repertoar, izdaja založba vsako leto obvezno štiri ljudske igre, pripravne za ljudske odre.¹ Poleg teh rednih izdaj

¹) Glej prospekt stran 24.

pa bo izdajala še izredne izdaje ljudskih iger in strokovne knjige o oderskih vprašanih. V svrhu izobrazbe ljudskih igravcev bo prirejala razne dramske tečaje v različnih oblikah,² prirejala tekme ljudskih odrov,³ organizirala poset naših Narodnih gledališč, ki so obljubila vso svojo pomoč in naklonjenost⁴ pri našem pokretu za izobrazbo ljudskih igravcev. Pripominjam, da se pod okriljem Založbe Drame ustanavlja Slovenski film, za katerega je treba izvežbati zadostno število igravcev,⁵ ki bodo sodelovali pri tem filmu.

Založba pa posreduje tudi pri vseh ostalih zadevah ljudskih odrov: daje režijske nasvete in vse nasvete v tehničnih oderskih vprašanih, preskrbi na željo načrte prosvetnih domov in odrov, načrte in strokovne nasvete za ceneno preureditev odrov, preskrbuje napravo kulis, montiranje električnih naprav, izposojevanje kostumov, lasulj, šmink itd. in posreduje sploh v vseh zadevah, ki se tičejo odrov — seveda le v strokovnem zmislu.

Ljudske igre, ki izidejo v Založbi Drame, bodo kolikor mogoče podrobno režijsko pripravljene, tako da jih bo mogoče z lahkoto postaviti na oder. Te igre bodo obenem tudi praktična šola za ljudskooderske režiserje. Vse igre pa bodo na umetniški višini, vsaj kolikor je za začetek potrebno za ljudske odre. Priobčevali pa bomo tudi seznam ostalih ljudskih iger, primernih za ljudske odre.

V tem bi bil na kratko obsežen program Založbe Drame. Vse, kar bo še novega prinesla misel in potreba, bomo objavili v tej reviji. Iz navedenega vsakdo lahko razvidi, kako veliko in težavno delo si je Založba naložila. Zato pa bo to mogla opravljati le, če se strnejo v njej složno vsi odri; ni to nikakšno dobičkarsko podjetje, temveč jo vodijo povsem idealni in iskreni cilji, kar je razvidno že iz prospekta samega: kaj vse založba nudi svojim članom in kakšno malenkost stavlja ta kot pogoj za to članstvo. Za višino in svojstvo revije jamčijo sotrudniki, ki so naši najboljši strokovnjaki v oderskih vprašanih. Prepričani smo, da bo naš pokret našel razumevanje na vseh slovenskih odrih. Uspeh gotovo ne bo izostal: naši odri bodo našim vsem in trgom postali to, za kar so v svojem bistvu polklificani: biti žarišča naše ljudske prosvete, kovačnice naše narodne kulture. To in edino to je namen Založbe Drame.

² Glej stran 25.

³ O veliki tekmi ljudskih odrov, ki jo založba Drama priredi spomladi l. 1934., bo naša revija pravočasno poročala.

⁴ Glej stran 25.

⁵ Igravci za film se bodo rekrutirali iz članov naše založbe.

Važno za vsa dramatična društva in podeželske odre. — V slučaju potrebe gledališkega materiala, izposojevanje gledaliških vlasulj i. t. d. se obrnite edino le na v tej stroki specializirano podjetje:

EMIL NAVINŠEK

šefvlasuljar slov. opere in drame, Ljubljana, Šelenburgova 1.

Ako rabite informacije, pojasnila ali nasvete Vam je imenovana tvrdka vedno brezplačno na razpolago. Cene so jako zmerne. Postrežba na umetniškem nivoju.

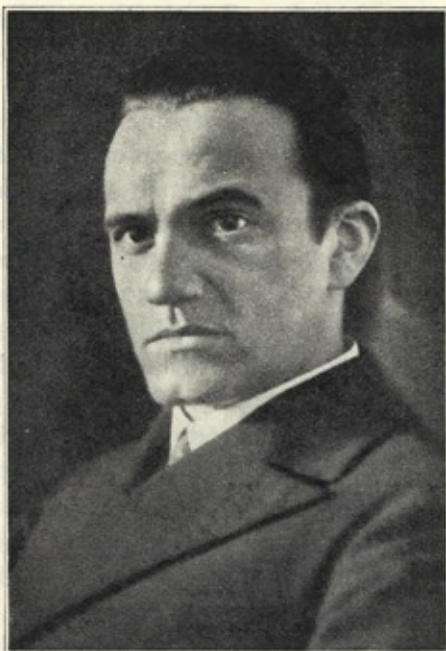
Ciril Debevec:

O režiji in njenih nalogah.

(S posebnim ozirom na diletantske odre.)

Mislim, da ne pretiravam, če trdim, da se je v povojnih in zlasti v zadnjih letih režijsko delo v gledališču tudi pri nas že v toliko uveljavilo, da ga ni začela s primerno resnobo zasledovati in ocenjevati samo gledališka kritika, temveč, da ga je opazilo celo občinstvo, ki gledališke predstave redno obiskuje. Režiserju, ki je bil do nedavna še precej nejasna, vsekakor pa manj važna in podrejena pojava, so po prevratu tudi pri nas počasi začeli odmerjati mesto, ki mu po vsej pravici pripada, namreč: v umetniško-izvajalnem pogledu vodilno. Polagoma sicer in s težavo, toda morda tem bolj zadržano in jasno začenjamo spoznavati tudi mi, da je režiser tisti spiritus agens, tisti nevidni duh v gledališču, ki stoji za vsakim oderskim delom, za vsako predstavo, za dobro ali slabo, ki vodi in usmerja igro, ki vžiga in brzda igravce, ki odpira, zožuje in členi oderski prostor, ki poganja in ustavlja dejanje, ki spreminja položajna razmerja, ki ustvarja svetlobna občutja, ki vzbuja v igravcu in gledavcu tvarna ali nadtvarna doživetja — skratka, polagoma začenjamo uvidevati tudi mi, da stoji za vsako predstavo in v vsaki predstavi neki neznani, nerazložljivi in neprijemljivi nekdo, ki je izvedeno delo takšno, kakršno je, v celotni njegovi podobi, v vsem njegovem zasnutku in v vseh njegovih potankostih povzročil in za katero po vseh pravilih vesti in poštenosti tudi v celoti odgovarja.

Kljub precejšnjemu napredku v pojmovanju režijskega udejstvovanja in kljub vsemu poštenemu prizadevanju vseh zanimancev, prodreti čim globlje v zakone režijskega dela, pa se mi vendarle močno zdi, da so vsi ti pojmi še vedno zelo splošnega in nekonkretnega, resničnemu stanju zelo malo podobnega in praktično komaj uporabljivega značaja. O tem me — marsikdaj zelo očitno in mučno — prepričujejo obiski diletantskih predstav in pa nešteta vprašanja s strani diletantskih odrov, ki skoraj vseskozi razodevajo sicer mnogo resnega in ganljivo poštenega stremljenja, hkrati

pa tudi toliko nepoučenosti in neznanja v najosnovnejših režijskih stvareh, da spravijo človeka nemalo v zadrego, ker mora hočeš nočeš sprevideti, da se vsi ti nedostatki ne dajo enostavno z nekaterimi besedami in preprostimi pojasnili odpraviti. In zato nam predvsem gre: seznaniti režiserje naših diletantskih, zlasti pa podeželskih odrov z najosnovnejšimi zahtevami in nalogami režije, nuditi jim prvo pomoč in podlago pri njihovem težavnem in odgovornem poslu ter na ta način dvigniti celotno vrednost naših diletantskih predstav na stopnjo, ki bo vsaj v glavnih obri-
sih kazala kolikor možno in seveda zahtevam primerno poznavanje in obvladanje režijske obrti.

In to naj bo — po želji uredništva — moja naloga v letošnjem letniku tega lista: da v poljudni obliki razpravljam obširneje o režiji in njenih nalogah in sploh o vseh v to vrsto in zvezo spadajočih vprašanjih. Ker je tvarina dovolj obsežna, sem se namenil, da jo bom objavljaj deljeno — čeprav v zaključenih poglavjih — v posameznih številkah, pri čemer se bom skušal seveda vzlic strokovnemu in poklicnemu vzorcu predvsem opirati na prilike in potrebe našega gledališko-diletantskega udejstvovanja. V zaporednih člankih bom pisal po vrsti o pomenu, postanku, razvoju in današnjem stanju režije, potem pa postopoma o bistvu režije in njenih osnovnih dolžnostih, o režijski pripravi in delu doma in na odru, o režijski knjigi in o skušnjah, o režiserjevem znanju in njegovem območju, o tehnični ureditvi odrov in izrabi oderskega prostora, o svetlobni opremi in o raznih drugih perečih vprašanjih, katerih pojasnitev se mi zdi za uspešno delovanje potrebno in koristno.

Upam, da bom s temi lahkó razumljivimi in priročnimi režijskimi navodili vendarle vsaj v neki meri pripomogel k hvalevrednemu cilju, ki si ga je zastavilo uredništvo, to je: nuditi vsestransko pomoč in podporo na polju našega gledališko-diletantskega dela, buditi zanimanje našega ljudstva in širiti razumevanje za pravo gledališko umetnost, seznanjati to naše ljudstvo z razvojem in stanjem našega poklicnega gledališkega dela, poglobljati stike med deželskimi odri in našim Narodnim gledališčem ter tako s skupnimi silami pomagati pri zgradbi naše celotne, res narodno-zavestne, vsem pripadajoče, jasne in ponosne gledališke kulture.

Jože Kranjc:

O ljudski igri.

Ljudska igra je označba za dramo, katere uprizoritev je možna tudi na manjših odrih, ki torej nima preveč sceničnih, režijskih in igravskih zahtev. Da ne sme ljudska igra imeti preveč igravskih zahtev, to dejstvo je ustvarilo napačno mišljenje, da ni treba ljudski igri umetniškega oblikovanja, da je

v njej važno samo dogajanje brez psiholoških in karakternih dokazov in da končno sploh na spada v umetnost, kakor ne spada v umetnost pavšalno izvršen odlitek Cankarja, ki ga ustvari ta ali oni quasi — umetnik. Toda to ni res. Večini ljudskih odrov pri njihovem delovanju danes ne gre več za igranje kar tako, za smeh in polnitev blagajne, ampak se že probujajo in se zavedajo, da jim je prvi namen umetniško oblikovanje življenja na odru, drugi pa šele seveda pouk, vzgoja in zabava. Če pa hočejo res, da diha raz desk v dvorano umetnost in, če hočejo res čim bliže stopiti do vira Lepote, potem je razumljivo, da potrebujejo takih ljudskih iger, ki jim to omogočajo že po svoji notranji strukturi, po umetniškem oblikovanju, pa strogo dognanih usodnostih junakov — torej ljudske igre — umetnine. S tem postane pojem ljudske igre jasen. Dosedanji pojem ljudske igre, da je ljudska igra umetniško manj vredno delo, ki živi ali le zabavi ali le vzgoji (pri čemer bi morali strogo deliti ljudske igre v katoliške, marksistične itd. — torej igre brez umetniške vrednosti, ki opravljajo le en posel: propagando za to ali ono idejo), ta pojem zdaj pade. Ljudska igra mora postati in je umetniško oblikovano delo s to ali ono tendenco, ki pa je že v svoji osnovi lahko uprizorljivo in ne zahteva od odra prevelikih materialnih žrtev. Razumeti namreč moramo, da je ljudski igravec nekaj drugega kakor poklicni. Le-ta je državni uradnik, ima plačo za svoje delo in ima torej dolžnost, da živi le svojemu poklicu in se v njem izpopolnjuje. Mora poznati vse zakone igravstva (dramatska šola) in mora ves dan živeti le svojemu poklicu. Zato mora biti dolžan, podvreči se strogi kritiki in zavoljo te dan za dnem napreduje, ozir. vsaj skuša napredovati. Biti mora sposoben prevzeti najtežje vloge in jih izoblikovati do najpopolnejše možnosti. Poklicni režiser mora biti mož širokega obzolja, mora biti doma v literarni in slikarski umetnosti, biti mora arhitekt, obenem pa umetnik, preustvarjavec dramatskega dela. Ljudski igravec pa je čez dan v svojem poklicu. Najsi orje, seje, kosi, najsi je v tovarni, najsi se poti za stružnikom — on si služi svoj kruh z ročnim delom, ne z umetnostjo. On za svoje igravske ustvarjanje ni plačan. On dela to zastonj. Morda je temu vzrok tudi lokalna slava, toda kdo ne hrepeni po njej? Morda dela to tudi zavoljo svojega društva, katerega zavedni član je, toda največ dela to zavoljo veselja, torej iz gona po ustvarjanju. Res, da njegove ustvaritve niso popolne, pa se zato težkih ne loti, res, da nima ogromnega prostora, v katerem bi se premikal, a ima zato besedo kot najmočnejšo dramatsko sredstvo, res, da nima slavospevnih člankov in kritik, a ima zato hvaležno poslušavstvo, množico pasivnih ustvarjavcev od otroka do starca. On je v malem, kar je poklicni igravec v velikem, ljudski oder je vaško gledališče, kakor je mestno narodno. To, kar daje mestno gledališče vsemu narodu, daje vaško delu tega naroda, v malem opravlja veliki posel, z majhnimi stvaritvami gradi kulturo. —

Če pa hočemo smatrati ljudsko igro za to, kar smo zgoraj določili, moramo skrbeti, da bodo ljudski odri imeli lahko uprizorljive drame, ki

bodo umetniško na višku. Varovati se moramo manj vrednih del in tako — čeprav ne takoj — postaviti ljudskim odrom repertoar, ki bo vseboval neoporečna dela. To se pravi, gojiti moramo dobro ljudsko igro. S tem ustvarjamo tudi v ljudskem gledališču sodobno gledališče.

Prof. O. Šest.

Gledališče in podeželni odri.

Slovenija je bogata, kakor le redko katera pokrajina, na podeželnih odrih, društvih, ki prirejajo gledališke predstave. Iz tega bi lahko človek sklepal, da se Slovenci zanimamo prav izredno za dramatiko, za gledališko igro pa še prav posebej. — Pa temu žalibog ni tako! — Zanimiva bi bila statistika, ki bi povedala vsaj približno, koliko odrov eksistira, kaj se igra in koliko se igra. — Iz dnevnih časopisov sklepam, da se igra mnogo, da je odrov ogromno število (okrog tisoč), istočasno pa govore vsi ti časopisni oglasi zgovoren jezik, da je v tem prosvetnem in kulturnem delu naših društev zelo malo sistema in da je igranje in uprizorjanje iger zadeva, ki stoji močno zadaj v zaledju, da so motivi v veliki večini povsem drugi in za propagatorja ljudske gledališke prosvete povsem nevšečni. —

Kdo prireja predstave? Društva, ki se imenujejo „Čitalnica“, „Sokol“, „Prosvetno društvo“, „Gasilsko društvo“ in še drugače. Le malo je takih društev, katerih program je izključno gojiti dramatiko. Ne trdim, da je povsod enako, a velika večina društev prireja predstave iz manj idealnih

razlogov, in jim ni edini cilj in smoter nekaj več kakor društvo samo. Večina prireja predstave zato, ker je to neki način pridobivanja in se je krilatica „priredimo predstavo“ udomačila povsod, kjer iščejo vira dohodkov — v dosego tega ali onega realnega cilja . . .

Ta realni cilj pa ni predstava, temveč se imenuje včasih gasilski dom, motorna brizgalna, knjižnica, bradlja itd. Nikakor ne zanikam nujnosti humanitarnih potrebščin, vem, da je brizgalna važna in da se brez bradlje težko razvija sistematična telovadba — nikakor pa se mi ne zdi pravilno, da mora biti prav gledališče, predstave in vse, kar je z njimi v zvezi, tisto, kar mora služiti tujemu cilju, mesto da bi bil ta cilj predstava sama, vse ostalo pa šele v drugi vrsti.

* * *

Scena iz Shakespearjeve komedije „Sen kresne noči“, igrane v ljubljanskem gledališču.

Zdi se mi, da mora imeti sleherni, ki je v njem zatléla ali zagorela iskra in potreba po gledališki prireditvi, v sebi zavest, da dela zasé, za svoj ekskluzivni okoliš, da bo iz ene predstave zrasla druga, boljša in da bodo vse priprave od predstave do predstave lažje in popolnejše, brezskrbnejše, ker dohodki, ki tvorijo recimo tudi enega izmed ciljev, pospešujejo razvoj. —

Stremljenje po izboljšanju kakovosti predstav bi moral biti prvi veliki cilj vsake gledališke družine, ob vidnih uspehih naj bi se dvigal porast zanimanja od strani publike, ob notranjih uspehih pa navdušenje sodelujočih. — Včasih, ko se družina, ki je začela svoje življenje z imenovanimi

stremljenji, že razvije, pa se pojavi med njo kuga, provzročitelj te kuge pa je bacil, ki se imenuje precenjevanje ali po domače domišljavost. In ta je poguba za vsak uspeh. Le s skromnostjo in delavnostjo pride napredek.

* * *

Kje so razlogi, da rode vse idealno in nesebično trošene energije tako malo sadu in uspehov? Odgovor je lahek: V neenotni organizaciji, v nespretni izbiri repertoarja, v pomanjkanju večjih, energičnih in izvežbanih vodij ali, če hočete, režiserjev. — Pogosto pa je vzrok tudi prilična lahkovernost in površnost. Ta površnost bi nikakor ne smela biti lastnost diletantov; ljubezen, požrtvovalnost — to so glavne dike ljubiteljev, one jih opravičujejo in delajo njih početje potrebno in lepo. A prav tu, v teh lastnostih so podeželni odri izgubili mnogo simpatij. Navedem samo eno primerko: Narodno gledališče v Ljubljani je bilo podeželnim odrom pogosto na razpolago s kostumi, igrami in včasih celo z dekoracijami. Pogosto pa se je zgodilo, da je dobilo vrnjene stvari raztrgane, zmečkane in zamazane. Škodo od tega so imeli potem vsi odri.

* * *

Izpregovoril sem besedo repertoar (spored). Res je: igra se mnogo, a zdi se mi, da bi bilo mnogo pametneje, če bi se igralo manj, pa tisto boljše. Igrajo se dela, ki so za majhne odre neuprizorljiva in pa taka, ki ne prinese nikomur haska. Pravijo: „Pri nas se hočejo ljudje zabavati, nasmejati, resnih stvari, dram, ne hodi nihče gledat. Verujem! Tudi nisem apostol same presnete resnosti, a dajte ljudem resno igro, ki je dobro igrana, pa boste videli, da bo uspeh velik in zadovoljivo vse drugo. Videl sem v Kranju celo Župančičevo tragedijo „Veronika Deseniška“, uprizorjeno zelo dostojno in igrali so jo petkrat. Izbira repertoarja je stvar okusa na eni strani, na drugi pa je brezpogojno stvar vesti, osebne ambicije posameznikov ne veljajo. — In tu sem spet na oni točki, ki mi pravi, da potrebujejo podeželni odri organizacije: svojo centralo, posvetovalnico, izposojevalnico, poleg tega pa stvarno in strokovno kontrolo. Ne mislim pa pod to kontrolo nikakega strahu in bavljava, temveč dobrohotno, resno kritiko in pomoč. —

* * *

Misija podeželnih odrov pa nikakor ni samo v navedenem. Naloga take družine je tudi v tem, da seznanja z gledališkimi večeri, recitacijami in s čitanjem svoj krožek s slovensko besedo, z našim pesnikom in pisateljem. Pa še eno! Sleherni krožek bodi naklonjen matici našega gledališkega življenja, Narodnemu gledališču v Ljubljani! Sleherni krožek naj ima pred očmi v tej stvari dva momenta. Prvi je: organiziraj od časa do časa skupen poset ene ali druge predstave v gledališču, saj danes so zveze ugodne in gledališče je last vsega naroda — drage volje bo dalo vodstvo na razpo-

lago cenene sedeže in še te s popustom.¹⁾ Drugi je: naj poskuša organizirati od časa do časa ali vsaj enkrat na leto gostovanje članov Narodnega gledališča. To ni neizvedljivo in tudi stroški bi ne bili preveliki, zato je pa korist tem večja in ljubitelj naj se nikar ne boji, da bo njegovo delo zato slabše ocenjevano in da bo njegov pomen manjši.²⁾

* * *

Dejal bi: skupno sodelovanje je edino, kar opraviči delovanje podelnih odrov. Ne brez smotrov in ne brez idejnosti — edino v tem bo rešitev in življenjska sila za bodoče dni. —

Ferdo Delak:

Ljudsko gledališče.

Sledeči članki naj zagovarjajo in obenem usmerjajo delo onih ljudi, ki z idealizmom, ljubeznijo, požrtvovalnostjo, s trudom in ambicijo uveljavljajo pri nas ljudske predstave, vršoč veliko narodno-vzgojno delo v krajih, katerih delokrog našega Narodnega gledališča ne doseza. Nudijo naj pa tudi navodila in vzpodbudo vsem onim diletantskim odrom, ki stremijo za resnim gledališkim delom, zavedajoč se, da je dobra izbira komada, skrbna priprava in dobra uprizoritev kulturno delo, katerega zna naše ljudstvo ceniti. Vendar se bomo v navodilih in nasvetih omejili le na najvažnejše smerice praktičnega dela, iz enostavnega vzroka, ker postanejo lahko vsi, še tako dobro mišljeni nasveti za voditelje vprizoritve in njihovo delo usodni, da zapadejo v navaden diletantizem, katerega ne moremo zagovarjati in ki bi bil našemu programu ljudsko-prosvetnega dela nasproten. Nevarnosti praktičnih nasvetov pa niso majhne. Če rečemo: tako in tako se oblecite, tako in tako se naučite svoje vloge, tako si uredite svoj oder, tako i. t. d. — s takimi nasveti bi zanesli v vaše delo samo brezdušno gospodarstvo

¹⁾ Odri naj se v ta namen obračajo na Založbo Drame, ki jim bo posredovala in izposlovala popust in vse potrebno (prip. uredništva).

²⁾ Založba Drama ima tozadevno poseben načrt. Odre prosimo, da se obrnejo tozadevno nanjo (prip. ured.).

s pavjim perjem in napačno razumljenimi besedami. Takega dela pa mi ne moremo zagovarjati. Ne živimo več v časih procvita čitalniških odrov, ki so nudili ljudstvu dvomljivo zabavo z več ali manj plehkimi burkami, večinoma nemške gledališko-trgovske produkcije, v katere je od časa do časa zašla kakšna igra domačega izvora, ki pa pokvarjenemu okusu občinstva ni mogla ustrezati. Novi čas, nove ideje, zadovoljiva domača odrska produkcija in za ljudske odre izbrani repertoar iz svetovne literature, boljše poznavanje gledališča, vse to nam daje nove možnosti, ki nam omogočajo načrt novega duševnega sožitja. Povsod se probuja novo življenje, naša mladina se je prebudila; povsod najdemo sledove mladih ljudi, ki reorganizirajo dela svojih prednikov, iščejo medsebojne stike, da z združenimi močmi, medsebojnim soglasjem in razumevanjem novega časa ustvarjajo v svojih krajih novo temeljno podlago prosvetnega dela svojih odrov. Kljub občutni gospodarski krizi, katere ne občutijo naši odri nič manj, ko naše Narodno gledališče, se ljudski odri presnavljajo tako, da bodo v stanu izvajati repertoar, kakor ga današnji čas zahteva. Za tako delo pa moramo v svojem srcu vsaj malo slutiti, kaj je umetnost. V vsakem delu je vsaj majhen plamenček njenega ognja. Iz tega vzroka se obračamo na izvor gledališke umetnosti, ogledati si hočemo njen izvor in njen pomen v toku časa. Če boste v njem razbrali, da igra naš ljudski oder v današnjih časih gotovo upoštevanja vredno vlogo, se oklenite svojih odrov in delajte pri njih v tem zmislu. Jemljite svoje delo resno, tudi če igrate vesele stvari. Le tako bo zavest Vaše odgovornosti, ki jo Vaše delo zahteva, postala močna.

Gledališka umetnost in ljudsko gledališče.

Predvsem: kdor ni v življenju junak, na odru ne bo postal. Tudi je velika zmeta, če misli kdo, da se bo povzpел nad samega sebe in svoj krog, če bo nastopil na deskah, ki pomenijo svet, v žaru luči kot vitez, narodov voditelj, filozof ali komik. Oprava in besede še niso vse; nekaj drugega je, kar odločuje.

In to ne sme biti morda samoljubje, ki mnogokrat zapelje sicer razsodne ljudi, da stopajo na oder in se tu predajajo klovneriji, misleč, da je njih življenjski višek dosežen ob smehu ali ploskanju občinstva. Tej vrsti igravcev in igranja na ljudskih gledališčih moramo napraviti konec. Našemljenega in kostumiranega samoljubja ne moremo priznavati, odklanjali bomo tudi junake, ki ničesar ne predstavljajo, ampak skušajo le nekaj posnemati. Takim odrom in igravcem upravičeno očitajo, da so kvarni umetniškemu okusu ljudstva. Njih delovanje moramo nadzirati, če se da: usmeriti njih delo, ali ga pa zatreti. Trgovca, ki prodaja ponarejeno in slabo blago, kaznujejo, ravno tako ne sme ostati nekaznovan človek, ki nudi pod krinko prosvetnega dela slabo duševno hrano.

Taki samoljubneži so zakrivili, da so se iz merodajnih strani slišali upravičeni protesti zoper delovanje ljudskih gledališč, da uprava naših Narodnih gledališč danes z nevoljo zre na delo diletantskih odrov in jim

ne gre več tako na roko z rekviziti in kostumi, kakor jim je pomagala še do nedavnega. V tem slučaju odobravamo ta sicer oster ukrep Narodnega gledališča nasproti gotovim (a ne vsem) ljudskim gledališčem. In samo v tem slučaju je utemeljena tudi nekaka poloficijelna izjava nekaterih naših vodilnih gledaliških faktorjev Narodnega gledališča, da je prava in edina gledališka umetnost doma le v obeh hramih našega Narodnega gledališča v Ljubljani.

A s temi ukrepi in s temi izjavami mnogim našim ljudskim gledališčem ni pomagano. Dvoje stalnih Narodnih gledališč imamo: v Ljubljani dramo in opero in v Mariboru dramo. Celjsko in ptujsko gledališče živita, bolje

Scena iz Cankar-Delakovega „Hlapca Jerneja“. — Načrt: Ravnikar.

rečeno, životarita z gostovanji, ki jih prirejajo bodisi uprava, bodisi člani prvih gledališč. Mnogim ljudskim igravcem je mogoče, da si ogledajo v teh krajih takoimenovano čisto gledališko umetnost. Ti se — če se z njo strinjajo, lahko na njo ozirajo, tu študirajo in s tu pridobljenimi izkustvi delujejo na svojih odrih. A takih ljudskih odrov in takih igravcev, ki bi imeli priliko — brez posebnih stroškov — črpati ideje za delo na svojih odrih pri viru, je malo. Organizacija gledaliških posetnikov z dežele v ta mesta ni vedno lahko mogoča in v današnji krizi še težja. Organizacija gledaliških predstav po upravi Narodnih gledališč z rednim ansamblom pa je danes skoroda izključena, ker je število članov Narodnega gledališča tako majhno in tako preobremenjeno z delom, da komaj zmaguje lastni repertoar v svojem zavodu. Zадnje vprašanje pa tudi ni, da bi šli preko njega, to je: repertoar Narodnega gledališča. Vprašanje je, ali in v koliko ta repertoar

odgovarja ljudskemu odru. Ne mislim kritizirati repertoarja Narodnega gledališča. Povdariti hočem le eno: kar je morda meščanu ali človeku, ki mu je stalno gledališče pri rokah, najbolj všeč, gotovo ne more biti vedno všeč in razumljivo, najmanj pa pri srcu človeku, ki ni užival nobene gledališke vzgoje. Pravilno sestavljen repertoar ljudskih odrov lahko šele vzgaja ljudi k razumevanju gledališke umetnosti. Iz tega stališča lahko trdim: ljudski odri, odnosno publika ljudskih odrov bo v rednem repertoarju Narodnega gledališča našla le malo del, ki bi jih zadovoljila. Morda bosta enkrat čas in poset ljudi iz dežele dala ljudskim predstavam tudi ljudski repertoar.

Kaj pa naša dežela?

O tej lahko mirno trdimo, da pravega gledališča še ni videla. Zašli so morda sem ali tja dijaki, ki so o počitnicah prirejali gostovanja po deželi, a takih predstav ne moremo jemati resno. Resneje lahko gledamo na organizirane predstave, ki so jih prirejali posamezni člani gledališč, odnosno na gostovanja, katera je prirejalo svoječasno „Udruženje gledaliških igravcev“ iz Ljubljane. A vse to so le kaplje v morje. Dalje prihodnjič.

Milan Skrbinšek:

Šminkanje.

Uredništvo me je naprosilo, da dajem v tem predalu, ki bo stalen, diletantskim ansamblom (igravskim skupinam) pouk in nasvete o šminkanju.

Govoril bom sprva v splošnem o pomembnosti in zato veliki važnosti te igravčeve spretnosti, ki je tesno zvezana z njegovim umetniškim ustvarjanjem. Nato bom razložil tehnične zakone šminkanja, na kar bom obravnaval šminkanje posameznih delov obraza: oči, nosú, usten, lic, brade in čela.

Sledil bo poseben del, v katerem vas bom seznanil s plemenskimi posebnostmi obraza ter razložil, kako jih s šminkanjem pričaramo na svoj obraz. — Ker daje tudi poklic, če ga že delj časa izvršujemo, našim obrazom neko izvestno značilnost, bomo premišljali tudi o tem in poskušali v tem pogledu ugotoviti za šminkanje potrebne zakone. Razlago bodo spremljale tudi risbe, da bo beseda jasnejša.

Vzporedno pa bom odgovarjal v tem predalu z nasveti in risbami na vprašanja, ki jih boste naslovili name z dopisi na uredništvo gledé posameznih mask ali pa vseh figur igre, ki jo mislite prikazati na odru.

Dacar-Pohujšanje.

* * *

Značaje ustvarjamo s pomočjo svoje umetnostne izraznosti, tudi vnanje in sicer na ta način, da damo človeku, ki ga predstavljamo, ono splošno telesno držo, hojo in splošno kretanje, ki je značilna za njegovo duševnost. S temi vnanjimi znaki že razkrivamo del njegove notranje osebnosti. Če mu damo še značilni način govora ter zlijemo vse sestavine naše igre tako telesnega kakor duhovnega značaja človeka, ki ga predstavljamo, prikažemo tako občinstvu enotno umetniško (!) resnično osebnost.

Še tako dobra in zaokrožena igra ne more biti zadosti vplivna, če se naša **vnanjost** ne zlije v prepričevalno enotnost s poklicem, značajem, z zdravstvenim stanjem, s splošnim duševnim razpoloženjem in plemensko pripadnostjo človeka, ki ga prikazujemo.

Iz tega izvira jasno, da se mora vsak igravec o spretnosti šminkanja natančno poučiti in se v njej praktično izvežbati. Ne zadošča pa, da si poskuša priboriti to spretnost samo ob priliki predstav, v katerih nastopa, ker bi tako prepočasi napredoval; to velja prav posebno za diletante, ki ne nastopajo tolikokrat kot poklicni igravci.

Ker se mora maska ujemati z vso drugo vnanjostjo človeka, ki ga predstavljamo in biti obenem zrcalo njegove notranjosti, hkrati pa podkrepiti verjetnost njegovega razvoja, kakor ga je zarisal v drami avtor (pisatelj), a to v duhovnem in fizičnem (telesnem) pravcu, je potrebno, da razmišljamo predvsem o globljih, duhovnih zakonih šminkanja, preden pričnem z nazorno razlago v tehničnem pravcu.

Kako si masko „izmislim“?

Postavil sem zadnjo besedo tega vprašanja med narekovaje, ker hočem opozoriti, da je tako izražanje neprimerno. Igravec si maske ne sme „izmisliti“, temveč mora skrbeti za to, da se mu kar sama vsili; da se mu z veliko nujnostjo v njegovi domišljiji — porodi!

Ob branju kakšne črtice, novele (daljše povesti) ali romana si tiste ljudi, ki jih avtor zapleta v dejanje, po vnanjosti nehote predstavljamo, tudi tedaj, če jih ne opisuje natančno, kakor so delali posebno starejši pisatelji. Nekatere vidimo v jasnejši, druge spet v bolj ali manj zamegljeni obliki. Vsak umetnik (v izvestni meri torej tudi diletant) ima bujnejšo do-

mišljijo nego navadni ljudje; zato vidi osebe, o katerih bere, že radi tega v precej jasni obliki, ne da bi mu bilo treba si izmišljevati, kakšne naj bi bile. Pač pa lahko pred pričetkom branja sklene, da si jih bo živo (!) predstavljal, v kolikor bo to glede na avtorjev opis njih notranjosti, dejanj itd. sploh mogoče.

Mislím, da ste zdaj že uganili, kam vas hočem prívresti. Pripraviti vas hočem do tega, da bi pri snovanju maske ravnali, kakor bom razložil:

Brž, ko izveste, da boste igrali v stvari, ki jo hoče režiser prikazati na odru, vzemite — še preden se začno vaje! — igro in jo na samem, kjer vas nihče ne moti, vso pazno preberite. Poglobite se v čtivo tako zelo, da boste z osebami, ki v igri nastopajo, v duhu vse doživljali; prav posebno pa se koncentrirajte (zberite) ob osebi, ki jo boste predstavljali vi. In videli boste, kako vam bo, ne le notranja, temveč tudi vnanja podoba vseh oseb, posebno pa vaša tekom branja čim delj, tem bolj jasna, kakor da bi se vam približevala iz teme v polumrak in slednjič v polno svetlobo. Videli jo boste pred seboj kakor živega človeka. In te podobe na ta način v vaši domišljiji porojene osebe, ki jo boste igrali, se držite! Ne dajte ji samo njene hoje in drugih njenih kretenj, njenega glasu, temveč tudi obraz, ki ga ima ta podoba. Ta obraz in okvir tega obraza (lasje in eventuelno tudi brki in brada, torej vsa glava), to je prava maska za vašo ulogo, ker si je niste izmislili, temveč se vam je zbog vašega sodoživljajočega branja igre nujno porodila v vaši domišljiji!

Izraznost maske. Dobra maska pričá vedno o splošni oderski nadarjenosti igravca. Vse umetnosti hranijo v bistvu iste zakone, kar se tiče domišljije umetnika in nastanka njegovih umetnin. V gledališki umetnosti pa se celo družijo vse umetnosti v en mogočen akord. Veliki igravci združujejo (v različnih merah seveda) v sebi nadarjenost za vse umetniške panoge.

Če ste torej zadostno nadarjeni, boste mogli obraz človeka, ki se vam je prikazal v domišljiji, vtelesiti tudi v živi maski — pod pogojem seveda, da obvladate tehniko maskiranja.

Čim večja je vaša splošna nadarjenost, tem originalnejše in vplivnejše so vaše maske!

Kaj govori maska občinstvu?

Takoj, ko stopite na oder, tudi ko se prvič pokažete, še preden spregovorite, mora občinstvo že zaslutiti, da v mnogih primerih že kar jasno občutiti, kakšnega človeka ima pred seboj.

Iz prave maske govori vsa ona preteklost človeka, ki je povzročila, da je danes prav takšen in ne drugačen. A obenem začutimo one posebne poteze njegove osebnosti, zbog katerih je moral priti do tega obraza. Od temperamenta in posebne duševnosti človeka je odvisno, do kam ga pritrirajo usodni doživljaji v njegovem življenju in kam ga bodo tirali še. — Poleg temperamenta in splošne duševnosti odločujejo pri tem seveda tudi

starost, plemenska pripadnost, poklic in življenska usmerjenost — zato mora pravilna maska govoriti občinstvu do izvestne mere tudi o vseh teh potezah osebnosti, ki jo predstavljamo.

Izrazitost maske.

Pisatelji, slikarji, godci, pevci, igravci itd. se delé v dve glavni skupini.

Eni so samo virtuozi, drugi pa — umetniki. To se pravi, da prvi pač odlično ali celo sijajno obvladajo tehniko dotične umetnosti, a ž njo občinstvo samo — presenečajo: občinstvo občuduje njih — spretnost; drugi pa nam v okviru njih tehnične spretnosti darujejo svojo dušo ter nam tako segajo v srce! Prvi so v svojem vnanjem podajanju zelo bogati, a — prazni; ti pa imajo vsebino, ki jo izpovedujejo v čim enostavnejši in zato toliko vplivnejši obliki.

Tako se utegne zgoditi, da se tudi igravec vzpne v svojih maskah do prav umetniške izrazitosti. In samo takšna maska nam more in sme biti vzor. — V taki maski ni nič virtuoznih in presenetljivih, zgolj tehnično odlično izvedenih potez ali oblik, s katerimi občinstvo samo presenečaš taka maska je enostavna; a ker je zasnovana intuitivno (ne „izmišljeno“, temveč umetniško občuteno), je zelo vplivna: taka maska občinstvo očara, mu razigra srce, ali pa ga tako pretrese, da se pred njo zgrozi.

Če si ogledamo tehnično strukturo take maske, pridemo do naslednjih zakonov:

1. Ne poskušaj z masko presenečati!
2. Poudari v nji samo one poteze in oblike, ki so za vnanji in notranji značaj človeka, ki ga predstavljaš, značilne.
3. Izogibaj se v nji vseh malenkostnih prituklin.
4. Ne pretiravaj njenih oblik in barv, temveč ostani naraven.
5. Drži se tudi pri fantastičnih, grotesknh in mističnih maskah umetniške mere.

Dalje prihodajič.

Oderske vaje za diletante.

Spisal Milan Skrbinšek.

Uvod.

Glede na veliko število naših diletantskih odrov in na njih resno stremljenje, ki sega tudi v vredno in težko, da, mnogokrat v pretežno dramsko literaturo, je nujno, da dobe naši diletantski ansambli, ki jim tega visokega stremljenja ni mogoče zaježiti, v obliki knjige¹ nekoliko oderskega pouka.

¹ Dasi je ta knjiga namenjena diletantom, se bom posluževal vendarle izrazov, kakor so: umetnost, umetnik in umetniško ustvarjanje. To pa radi tega, ker mora vsak resen diletant stremeti za tem, da se razvija vsaj v pravcu poklicnega igravca, čeprav njegove višine ne more doseči. Saj nima za to zadostne strokovne naobrazbe in živi v drugem poklicu, dasi ima mogoče izreden igravski dar; a čim višji bo njegov cilj, tem boljša bo njegova igra in tem več bo kot diletant (v dobrem zmislu besede) vreden! (Ta sestavek bo po priobčenju v tej reviji izšel v posebni knjigi. Prip. uredništva.)

Sami čutijo, da za tako težke naloge nimajo primerne oderske izobrazbe ter jih je mnogo, ki kličejo poklicne režiserje na pomoč, da jim dajo v nekaj tedenskih tečajih vsaj nekaj pravih napotkov k njih oderskemu udejstvovanju. Jaz sam sem že vodil takšne tečaje, ki gotovo niso brez haska, a so glede na kratko odmerjen čas in glede na slušatelje, ki za tako šolo mnogokrat nimajo primerne splošne izobrazbe, vendarle nezadostni.

Zato hočem s to knjigo diletantom nuditi priliko, da se morejo do izvestne mere tudi sami metodično izobraževati in vežbati za oder. — Če pokličejo mimo tega od časa do časa še poklicnega režiserja, mu bo s tem delo olajšano, ker mu ne bo treba izgubljeni časa z razlaganjem temeljnih oderskih pojmov in mu bo vrhu tega ta knjiga lahko pri pouku v pomoč.

O izvestnih sestavnih delih (elementih) oderske umetnosti govorim precej obširno; morda se bo zdela ta širina komu na prvi pogled nepotrebna. Pa ni tako. Res je sicer, da je prirojeni dar, ki ga imaš za igranje na odru, glavni pogoj za vrednost in vplivnost tvoje igre; a dar brez globljega pogleda v skrivnosti oderskega ustvarjanja te usposobi kot igravca le do izvestne mere. Če hočeš više, moraš svojo delavnico in orodje dobro poznati. — Umetnik je tudi zato umetnik, ker ve o elementih svoje umetnosti več nego laik (tujec v njegovem poklicu)!

Materijal² (snov), s katerim igravec ustvarja, je on sam, z vso svojo osebo, fizično (telesno) in duhovno. Zgovornost telesa, njegova obrazna mimika, izraznost telesne drže in kretenj, telesne mimike, je velika; vendar pa je mimična igra le komponenta (del) njegovih oblikovalnih sredstev, katerih najvažnejše je govor v najširšem pomenu tega pojma: govor, ki ga imenujemo najprimernejše — živa beseda.

Zato začnem pouk z oddelkom „Govor“. Preden pa pridemo do žive besede, je treba besedo pravilno obvladati, a to v pogledu čiste in slišne, torej razumljive izgovarjave posameznih glasov (samoglasnikov in soglasnikov) in v pogledu njih pravilne kakovosti in količnosti. — Šele, ko besede izgovarjam pravilno, jim morem dati tudi vsebino: čuvstveno, miselno, duhovno.

Za razumljivo izgovarjavo je predvsem potrebno, da nimam v svojem govornem aparatu organske (telesne) napake: da n. pr. ne šušljam, ne jecljam ali ne govorim goltnega r - a, ki so najbolj razširjene telesne napake govora. Kdor ima katero od teh napak, naj ne gre na oder ali pa naj poskuša napako prej s pridno vajo odpraviti. Z vztrajnostjo in marljivostjo je v tem pogledu mogoče doseči mnogo.

² Namenoma ne rabim samo slovenskih izrazov. Vodi me namreč misel, da se mora igravec brigati tudi za vse druge umetnostne panoge, torej tudi za branje knjig, ki pišejo o njih, ker se mu tako — radi sorodnosti zakonov v različnih umetn. panogah — umevanje in estetični čut za njegovo umetnost še bolj poglobljata in utrjuje. V takih knjigah pa je polno teh tujih izrazov. — Sicer pa te izraze razlagam v oklepajih s slovensko besedo ali pa kar s stavkom; včasih rabim tudi slovenski izraz in tujega pripišem v oklepaju. — Ob koncu knjige so vsi tuji izrazi, ki se jih poslužujem, zbrani in še enkrat razloženi.

Glasi se čisto izgovarjati se pravi, jih izgovarjati tako, da se n. pr. a razločuje dobro od o - ja, i od ozkega e - ja, mehki soglasniki od trdih: d od t - ja; da ločim v izgovarjavi jasno trojni n (trdi, topljeni, goltni)³, da se mi sičnik ne zliva v šumnik in narobe i. t. d.

Nauku o razumljivi izgovarjavi sledi nauk o fonetično pravilni izgovarjavi. Da vam ta pojem na kratko razložim, vas opozarjam na dejstva, ki jih sami dobro poznate. Če izgovorite n. pr. besedi žena in res in pazite, kako ste izgovorili v teh dveh besedah glas e, ki je napisan v obeh besedah z enako črko, slišite, da sta ta dva e - ja prav za prav dva različna glasova: pri e - ju v ženi odpirate usta na široko (široki e), pri e - ju v res pa je odprtina ust ozka špranja (ozki e). Znano vam je tudi, da izgovarjajo Slovenci iz različnih pokrajin izvestne besede različno: Kranjc izgovarja n. pr. besedo roka s širokim o - jem (usta so na široko odprta), Štajerc in Primorec pa z ozkim o - jem (usta so ozko zaokrožena). Tako bi vam lahko naštel mnogo besed. — Katera izgovarjava je pravilna? Mi se hočemo vendar naučiti pravilne izgovarjave, ki naj bo doma na vseh odrih v vseh slovenskih pokrajinah! — Vidite, te pravilne izgovarjave nas uči nauk o fonetiki našega jezika, ki jo ugotavljajo naši jezikoslovci.

Ko bomo s pomočjo praktičnih vaj obvladali razumljivo in fonetično pravilno izgovarjavo, bomo pričeli s proučevanjem logičnega (zmyselnega) poudarka.

Ker je mnogo oderskih del pisanih tudi v stihih ali v vezani besedi, vas bo treba opozoriti tudi na nauk o metriki (stihoslovstvu), ki nas uči pravilnega tehtanja zlogov v vezani besedi (poudarjeni in nepoudarjeni zlogi).

Vzporedno s poukom o pravilnem govoru na odru, bomo vežbali tudi našo telesno izraznost, to je telesno in obrazno mimiko. V ta namen sem uvrstil med pouk o govoru pantomimične vaje (neme prizore, pri katerih že zmyselno in občuteno igramo, a še brez besed).

Šele, ko bomo končali z vežbanjem govora in mimike, bomo oboje združili: začeli bomo z dramatičnim poukom, s poukom o igranju na odru.

Končno sledita še oddelek o šminkanju in režiji.

GOVOR.

Splošni del.

Igravčeva umetnost je estetična⁴ zlitina dveh glavnih komponent ali sestavin, to sta govor in kretnja. Kretnja v oderskem zmyslu je pojem, ki vsebuje vso vnanjo izraznost telesa: kretnjo roke, hojo, držo telesa in izraznost obraza, torej obrazno in telesno mimiko.

Govor in kretnja v pomenu, kakor sem razložil, sta pri igravčevem ustvarjanju tesno zvezana v skupen duhovno - fizični umetniški izraz. Ločimo

³ Glej oddelek „Soglasniki“ v „Vajah“.

⁴ Kar je lepô, je estetično.

ju samo v pouku, ker se moramo v obeh potezah prej posebej izvežbati, preden ju združimo v celotni arhitektoniki ali gradnji umetnine.

Materijal ali tvarina govora je glas. A ne oni, ki ga slišimo v vsakdanjem življenju. Ne; treba ga je očistiti vseh neestetičnih, to je nelepkih pritklin in ga poduhoviti. Igravec mora pojem besede, misel stavka in zamisel uloge s svojim duhom od pesnika sprejemati vase in s svojim izvežbanim glasom vse to vlivati adekvatno (enakovredno) skozi uho gledavca v njegovo dušo.

Zato je predvsem treba, da se naučimo pravilnega oblikovanja glasnikov, to se pravi, pravilne oderske izgovarjave. Vse, kar je v navadni vsakdanji govorici v glasu neorganskega, torej takšnega, kar kali njegovo čistočo in tako umljivost, je treba izločiti. Prvi cilj je torej ta, da vdahnemo glasu dušo, da dobi glas kot telo svojo dušo.

Ko smo si glas toliko izvežbali, da nam zrcali duha, nas čaka še globlja zahteva: da damo priborjeni vsebini povedanega tudi oni višji pomen, ki mu ga je dal pesnik.

Ta pomen pa najde svoj izraz v poudarku (akcentu). Menim poudarek v najglobljem zmislu — duhovno melodijo govora. Šele po tej duhovni melodiji, ki je globlja nego samo logičen (razumski) poudarek, moram kot ustvarjajoč igravec (ali režiser, če mislim na celoto) prodreti skozi gledavčevo uho globlje kot samo v njegov razum, v njegovo — dušo. Ker torej s poudarkom, ki mu dajem to notranjo vrednost, ne prenašam v gledavca samo logičnega zmisla, temveč segam ž njim prav v njegovo dušo in srce, da občuti življenjsko vsebino povedanega, ga imenujem simbolični⁵ poudarek. Šele ta je — poudarek umetniško ustvarjajočega igravca (ali režiserja — simbolični poudarek celotel).

Dalje prih.

⁵ Simbol je vnanja podoba kakšne vsebine. (Tako je n. pr. v upodobljeni Sv. Trojic-golob — simbol Sv. Duha. Ženska s prevezanimi očmi in tehtnico nam je simbol pravice.) — Pisana ali izgovarjena beseda ne predstavlja samo povezane vrste črk oziroma glasnikov, temveč ima svojo vsebino, nam nekaj pove. Če torej izgovorim besedo ali stavek tako, da poudarim vsebino povedanega, sem dal besedi ali stavku — simbolni poudarek

K D O Š E N E V E,

kdo izredno ugodno obrestuje vložene prihranke, ki se lahko vlagajo tudi po pošti; — kdo vrši vse kontokorentne in žirovne posle; — kdo posreduje v vseh vrstah denarnih transakcij; — kdo daje domače hranilnike (šparovčke), ki so izvrstno sredstvo za navajanje mladine k varčevanju, na dom brez vsake odškodnine? — Čemu pomišljate? Ako hočete imeti dobrega denarnega svetovavca in zaupnika, obrnite se na

HRANILNICO DRAVSKE BANOVINE

KNAFLJEVA ULICA 9.

LJUBLJANA

CELJE

MARIBOR

Zanjo jamči Dravska banovina

Danilo Gorinšek:

Mariborsko gledališče.

Mariborsko gledališče goji pred vsem dramo, ki stremi v sodobni pravec in stoji na zelo lepem umetniškem nivoju. Poleg tega ima gledališče ob vseh svojih skromnih sredstvih — edino izmed bivših oblastnih gledališč! — stalno opereto ter daje od časa do časa s pomočjo bivših opernih članov ali gostov opere.

Iz svetovnega, resno-literarnega repertoarja je bilo mnogo stvari v Mariboru vpriporjenih z najlepšimi uspehi. Naj omenim samo Shakespearea z deli „Sen kresne noči“, „Beneški trgovec“, „Kar hočete“, „Othello“, „Romeo in Julija“, nadalje Dostojevskega „Razkolnikov“, Tolstega z „Vstajenjem“ in „Sadovi prosvete“, Klabunda s „Krogom s kredo“, Wedekinda z „Duhom zemlje“, Ostrovskega z „Nevihto“, Dehmala s „Človekoljubci“, Ben Jonsona z „Volponom“ itd. Poleg tega so bile vpriporjene skoro vse značilne in uspele domače igre. Vestni kronist slovenskega dramskega slovstva bo moral zabeležiti, da je veliko število domačih dramskih del doživelo svoj krst prav na mariborskem odru, kar ni najzadnja zasluga tega gledališča. Plodovita dramatika

Remec in Cerkvenik sta prodrla iz Maribora. Potem pa so „krstili“ v Mariboru Laha, Majcena, Bevka, Golarja, Gasparija, Šnuderla, Kraigherja, Doboviška, Šiliha, Golouha, Reharja, Gruma, Skrbinska in druge.

Narodno gledališče v Mariboru, ki stopa letos v svojo 15. sezono, vrši ob naši severni meji v umetniškem kakor tudi v narodnem oziru velevažno nalogo. Dasi izmed vseh bivših oblastnih gledališč najslabše subvencionirano, vrši to svojo nalogo krepko in dostojno. V vseh nevarnostih ni klonilo in je danes resna umetniška institucija, kar je v prvi vrsti zasluga upravnika dr. Radovana Brenčiča, pravega, idealnega teaterskega človeka, v katerem se družita trezno, hladno, za današnjega gledališkega upravnika prepotrebno „številkarstvo“ s širokim in umetniškim obzorjem v enovito celoto.

Dr. Radovan Brenčič

Razveseljivo je, da občinstvo še dosti povoljno kvitira trud in marljivost uprave, kakor tudi igravcev ter da se je obisk drame nasproti prejšnjim letom lepo dvignil.

Novost za Maribor so predstave na prostem (Opera „Prodana nevesta“ ter Kreftovi „Celjski grofje“), ki jih mariborsko gledališče vprizarja ob priliki „Marib. tedna“ vsakega avgusta.

V sedanjem ansamblu so ge. in gdč. Elza Barbičeva, Štefa Dragutiničeva, Slava Gorinškova, Elvira Kraljeva, Danica Savinova, Ema Starčeva, Pavla Udovičeva, Milena Zakrajškova ter gg. Franjo Blaž, Josip Daneš, Maks Furijan, Danilo Gorinšek, Edo Grom, Anton Harastovič, Jože Kovič, Pavle Kovič, Bojan Medven, Rado Nakrst, Pavel Rasberger, Vladimir Skrbinšek, Belizar Sancin, Fran Tovornik. Režiserji so: Glavni režiser: Jože Kovič, potem Pavel Rasberger, Vladimir Skrbinšek in Hinko Tomašič. Glasbeni vodja je kapelnik g. Lojze Herzog.

Mariborsko gledališče

v sezoni 1933-34.

REPERTOARNI NAČRT.

Gledališče bo črpalo v novem gledališkem letu dela za uprizoritev iz sledečega načrta:

Dramski del: Slovenska dela: Golouh: „Od zore do mraka“; Vombergar: „Voda“; Cankar: „Hlapci“ ali „Lepa Vida“; morebitne uspele novitete. Srbohrvatska dela: Krleža: „Gospoda Glembajevi“; Sremac-Kosar: „Pop Čira in pop Spira“; Feldman: „Zajec“; Nušič: „Mister Dolar“. Češki deli: Čapek: „RUR“; Scheinpflugova: „Okence“. Rusko delo: Tolstoj: „Živi mrtvec“ ali Turgenjev: „Nataša“. Neslovanska dela: Shakespeare: „Hamlet“; Moliere: „Tartuffe“; Hoffmannsthal: „Slehernik“; Connors: „Roksi“; Deval: „Mademoiselle“; Lenormand: „Azija“; Buš-Fekete: „Trafika“; Chiarelli: „Maska in obraz“; Lengyel: „Antonija“. Ljudske, otroške ter igre lažjega značaja.

Glasbeni del: Zajc: „Zrinjski“; Donizetti: „Marija, hči polka“; Löwe-Jascha: „Rože v snegu“; Danilo Bučar: „Študentje smo“; Tijardovič: „Mala Floramy“; Kalman: „Vijolica z Montmartra“; Albini: „Madame Trubadour“; Benatzky: „Trije mušketirji“ in eno Farmovo delo.

Vsem društvom, odrom in ljudskim igravcem!

Založba „Drama“ si je naredila nalogo, s pomočjo naših najboljših gledaliških strokovnjakov, režiserjev, igravcev in pisateljev nuditi ljudskim odrom in njih članom priliko, izobraziti se v oderski stroki do čim višje popolnosti in nuditi odrom vso pomoč pri njihovem stremljenju do čim višje izpopolnitve v oderski umetnosti.

1. Izdaja mesečno revijo „Drama“, strokovno gledališko revijo, nekako dramatsko šolo za ljudske igravce; obravnava vsa oderska vprašanja na kolikor mogoče poljuden način in prinaša poročila iz gledališkega in filmskega sveta.

2. Izdaja letno (v sezoni) štiri dobre ljudske igre, ki so v reviji (in tudi v knjigi) režijsko obdelane, tako da jih bo mogel uprizoriti vsak oder. Poleg teh štirih, ki jih izdaja obvezno, pa izdaja še nadaljne ljudske igre in strokovne knjige o oderskih vprašanjih.

3. Prireja v vsaki sezoni dramatske tečaje in tekme ljudskih odrov (igravcev).

4. Organizira od časa do časa posete predstav Narodnih gledališč.

Letos (1933./34.) izide revija začetkom oktobra kot dvojna številka za september in oktober, nato pa vsak mesec do (vštevši) junija (julija in avgusta ne izide), torej letno v 10 številkah. Knjige pa izidejo sledeče:

1. Joža Vombregar: Zlato tele, izvirna komedija iz malomeščanskega življenja, ki ji tvori okvir znano posmrtninsko zavarovanje iz zadnjih let in prikazuje gnilobo naše malomeščanske družbe, na drugi strani pa kaže na vire narodnega zdravja, ki v obilici vro iz matere zemlje.

2. Jože Kranjc: Katakombe, izvirna drama iz delavskega življenja; prikazuje vso bedo in grozoto današnjega delavčevega življenja in je obenem vendar pesem življenja, ki zveni tudi v dušah ponižanih in razžaljenih.

3. Goldoni: Sluga dveh gospodov, izvrstna komedija iz 18. stoletja;

4. Anzengruber: Slaba vest, komedija iz kmetiškega življenja.

Poleg imenovanih izide še Otto Ludvig-ova drama: Logar in njegova pravda, Schönherr-jeva: Otroška tragedija in še več drugih.

(Kot prva izide Sluga dveh gospodov, nato Slaba vest, obe do srede novembra; sredi decembra, najkasneje do božiča, izide Zlato tele in v januarju Katakombe — torej vse v sezoni. — Na prošnjo mnogih odrov smo se s svojo sezono nekoliko zakasnili, ker so se na splošno tudi vsi odri zakasnili s pričetkom svoje sezone; a teh terminov ne bomo več izpreminjali in so dokončno določeni.)

Naročniki.

Naročniki se dele v dve glavni vrsti: v naročnike — odre in naročnike — poedince, a slednji v tri podvrste a, b, c.

I. Naročniki — odri dobivajo mesečno revijo „Drama“ in 4 ljudske igre, vsako v treh izvodih (skupno 12 knjig). Naročnina znaša letno 260 Din, ki pa se lahko plačuje tudi v obrokih: polletno 135 Din, četrletno 70 Din, mesečno 30 Din.

II. Naročniki poedinci:

a) ki se naročijo na revijo in knjige: dobivajo mesečno revijo in 4 ljudske igre, vsako v enem izvodu. Naročnina znaša letno 100 Din, ki pa se lahko plačuje tudi v obrokih: polletno 54 Din, četrletno 28 Din, mesečno 12 Din;

b) ki se naročijo samo no revijo: dobivajo mesečno revijo za letno 50 Din, kar se lahko plačuje tudi v obrokih: polletno 27 Din, četrletno 14 Din, mesečno 6 Din;

c) ki se naročijo samo na knjige; dobijo vse igre redne izdaje, vsako v enem izvodu; letna naročnina je 75 Din, ki pa se lahko plačuje tudi v obrokih: polletno 40 Din, četrletno 23 Din, mesečno 9 Din.

Ugodnosti, ki jih imajo naročniki:

I. Naročniki — odri so oproščeni vseh avtorskih tantijem za dobo 3 let (pri prevodih za dobo 4 let) pri vseh igrah, ki obvezno izidejo v naši založbi. Poleg tega imajo popust pri vseh knjigah, ki izidejo v naši založbi in popust pri udeležbi vseh ustanov in prireditev naše založbe. Imajo pravico do posredovanja v vseh oderskih zadevah (pri najemu garderobe, lasulj itd.), do strokovnih nasvetov v vseh oderskih vprašanjih; imajo pravico do znižanja vstopnine v naših Narodnih gledališčih (glej spodaj).

II. Naročniki — poedinci imajo pravico do popusta pri nakupu vseh naših publikacij, pri udeležbi vseh ustanov in prireditev naše založbe, dalje vse podobne pravice kot jih uživajo člani odrov — naročnikov, zlasti, če so člani kakega odra (n. pr. popust pri udeležbi dramatskih tečajev, tekem itd.) Iz vrst naročnikov se bodo tudi izbirali igralci za Slovenski film, ki se osnavlja pod okriljem založbe „Drama“.

Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani je dovolila članom naše založbe sledeče ugodnosti: Člani ljudskih odrov, ki so obenem člani naše založbe, imajo od običajnih cen Nar. gledališča v Ljubljani sledeče popuste: 1. Tisti, ki stanujejo izven ljubljanske okolice, imajo pri skupnem obisku 50% popusta (če šteje skupina vsaj 20 oseb), posamezni člani po 25%, a ti se morajo v pisarni Nar. gledališča izkazati s potrdilom, da so člani kakega odra in člani založbe Drama (vse te formalnosti nudi in posreduje založba Drama, ako se člani pravočasno javijo). — 2. Tisti, ki stanujejo v ljubljanski okolici (krajci do Št. Vida, Črnuč, desni breg Save do Device Mar. v Polju, Sostro, Rudnik, Vič), imajo pri skupnem posetu 25% popusta.

Uprava Narodnega gledališča v Mariboru pa je dovolila vsem članom naše založbe 20% popusta od običajne vstopnine ne glede na število udeležencev (torej tudi posameznim udeležencem); vendar se morajo izkazati z legitimacijo, glasečo se na članovo ime, ki mora biti potrjena od založbe „Drama“. —

Dolžnosti naročnikov:

Kot naročnik se smatra le tisti oder, poedinec, ki plača vso letno naročnino (bodisi v enem ali v več obrokih) pravočasno. Kdor plača naenkrat, mora plačati najkasneje do konca oktobra; kdor v dveh obrokih, prvi obrok do konca oktobra, drugi do konca januarja; kdor v štirih, prva dva obroka do konca decembra, druga dva do konca aprila; kdor pa plačuje v mesečnih obrokih, mora plačati obrok najkasneje do 15. vsakega meseca. Kdor le v enem obroku ostane v zamudi, se smatra za nenaroč-

nika in mora plačati vso takso, kakor plačujejo nenaročniki. Če pa se kako društvo med letom razide ali je razpuščeno, plača njega zapuščina vse stroške do tistega časa kot stroške naročnika (če je društvo do tedaj redno plačevalo naročnino). Te stroge pogoje stavlja založba, ker bi vsled ogromnih stroškov drugače ne mogla izvrševati svoje naloge. Vsak naročnik se torej na naročilnici obveže k rednemu plačevanju.

Dramatski tečaji.

V svrhu izpopolnitve ljudskih igravcev v oderski umetnosti bo priredila naša založba dva dramatska tečaja in sicer: 1. Večerni dramatski tečaj, ki prične 20. oktobra in traja 6 mesecev. Vsi obiskovavci bodo mogli koncem tečaja polagati izpit pred strokovno komisijo. Za člane naše založbe stane mesečna šolnina 150 Din (za nečlane dvakrat toliko). — 2. Dopisni dramatski tečaj, ki prične s 1. novembrom in traja 10 mesecev; udeleženci dopisnega tečaja dobivajo praktična predavanja o vseh oderskih vprašanjih in praktične naloge na dom (naloge po rešitvi vrnejo, da se pregledajo) — torej se igravci in režiserji lahko udeležujejo tečaja poleg svojega rednega posla ob večernih urah in prostih dneh doma. Poleg tega bo založba prirejala enodnevnne lokalne tečaje po vsej deželi. Po dovršitvi tečaja bodo mogli udeleženci polagati izpit. — Pogoji za vpis v Dopisni dramatski tečaj: A) Za poedince:

1. Udeleženec mora biti naročnik-poedinec a (dobi revijo in 4 ljudske igre, katere se bodo v Dopisni šoli režijsko obdelovale, bodo torej nekake učne knjige).

2. Plača vpisnino 28.— Din;

3. Plačuje poleg naročnine skozi 10 mesecev naprej à 72 Din;

4. Pri vpisu se zaveže, da bo član Dopis. dram. tečaja vseh 10 mesecev;

5. Vestno mora slediti pouku, izvršiti vse dane mu naloge ter jih pravočasno pošiljati vodstvu.

B) Za odre veljajo isti pogoji, t. j. biti morajo člani založbe Drama kot naročniki — odri, vendar jim je mesečni prispevek znižan na 50 Din, vpisnina na 20 Din. Oder dobi predavanje na enem izvodu, člani pa v tem slučaju nimajo pravice polagati izpita. Če pa se pri istem odru vpiše več članov, se bodo predavanja in naloge pošiljale skupno na naslov odra, a vodstvo bo učencem dovolilo poseben popust; vsi člani imajo v tem slučaju enake pravice kot pod A. Ako se pri enem in istem odru vpiše vsaj 5 članov, imajo vsi (tudi ostali) igravci dotičnega odra pravico do končnega izpita.

Prošnja.

Založba „Drama“ Vas prosi: da ste tako ljubeznivi in ji pošljete naslove Vaših igravcev in vseh poznanih Vam ljudi, ki se zanimajo za odersko umetnost (mislite na oderski naraščaj!), da opozorite nanjo svoje prijatelje in znance, ki imajo veselje do igravske umetnosti, bodisi, da sodelujejo kot igravci, bodisi, da jih zanima oderska umetnost kot taka.

Gledališko poročilo iz Ljubljane.

Ljubljansko gledališče je točno začelo s predstavami. Pet predstav, ki sem si jih do danes ogledal, priča, da imajo naši poklicni igravci velike sposobnosti, neverjetno energijo pa — kakor tudi režiserji — veliko ljubezen od dramske umetnosti. Ljudskim odrom je Narodno gledališče šola ali bi vsaj moralo to biti; v njem bi morali najti nasveta, navodil in pouka. V kolikor to ni, se bo to zgodilo letos. Tudi ta moja poročila nimajo namena strogo kritično posegati v dramsko ustvaritev, tudi ne omenjati uprave, četudi bi morda bilo treba, ampak imajo samo en cilj: podati sliko dela na deskah našega narodnega gledališča in opozoriti naše naročnike predvsem na tiste predstave, od katerih bodo imeli veliko haska, bodisi v literarno-umetniškem, bodisi igravskem oziru. Samo to je namen, zato naj mi oprostite vsi oni, ki se morda česa boje.

Komedija zmešnjav, napisal William Shakespeare (beri: Šekspir) je, kakor vsa dela tega velikega angleškega dramatika, polno življenja. Zapletek sloni na osebni podobnosti dveh bratov-dvojčkov. Neprestano zamenjavanje enega z drugim ustvari na deskah zelo smešne prizore, nikakor pa niso smešni ljudje, ker jih je pisatelj oblikoval z umetniško resnobo. Karakterji so čisto dodelani, zato verjetni in živi. Delo krasi lepota jezika, v katerem je mojster pesnik Oton Župančič, in pa ostre, duhovite misli in razmotrivanja. Če bi kdo rekel, češ, Shakespeare je živel v 16. in 17. stoletju (rodil se je 15 let po tem (1564.)), ko je izšla prva slovenska knjiga), kako naj bo to delo sodobno. Živo življenje je vedno sodobno, umetnine so večne in vedno lepe. Igravci so v lepi skupni igri podali značaje ubrano, dosledno in z ljubeznijo. Režiser prof. O. Šest je komedijo zлил v celoto, pospešil je potek dogodkov s praktičnim menjavanjem scene in izrabil skoro popolnoma zgradbo posameznih prizorov. Ljudskim igravcem

ogled tega dela priporočam. Pazijo naj predvsem na točno podajanje besedila, na izrabo prostora, na gibe, mimiko in premikanje na odru, na uporabo razsvetljave, na zgradbo posameznih slik, ki se prelivajo ena v drugo itd. Zdi se mi celo, da bi se mogli boljši odri odločiti in sprejeti v svoj repertoar to komedijo.

Krleža: V agoniji. Krleža je največji sodobni hrvaški pisatelj. On je umetnik velikega obsega, ima silovito in krepko ustvarjalno moč, široko obzorje, jasen pogled na življenje ter odkrito srce. Drama v agoniji je tragedija današnje meščanske družbe, ki je v razsulu. Bivši madžarski oficir, zdaj pijanec, kartaš in hlevar, izsiljuje neprestano denar od svoje žene, ki se preživlja z modno trgovino, na njen račun pije in prav zato noče iti od nje. V pijanosti pa se na izziv svoje žene ustrelji. Žena se zateče k svojemu ljubimcu, spozna pa, da ta ni nič boljši od njenega moža (ker sta oba člana iste meščanske družbe), da je prav tak ali celo slabši, in njeni ideali, kolikor jih še ima, so podrti — smrt zaključuje njeno usodo. Krleža doprinaša dokaze za usodnost svojih junakov z matematično natančnostjo in preveja svoje ustvaritve s trdno vero, da rod ali razred ne propada zavoljo samega sebe, temveč zavoljo časa, ki nosi neizprosne zakone usode s seboj. Drama ima tri glavne osebe in je v dveh dejanjih. Težka je in zahteva mojstra režiserja istega obsega kakor je pisatelj sam. To je bil Branko Gavella, gost iz Hrvaške. On je izdelal dramo do podrobnosti, ni bilo premika brez nujnosti, niti najmanjšega glasovnega tona brez notranjega vzroka. Igravci: Sancin, Gregorin in Danilova so ustvarili nepozabne like. Za ljudske odre je drama pretežka. Veliko haska pa bo imel vsak igravec in režiser, če si to tragedijo ogleda. Nesporno je, da bo s seboj odnesel točno predstavo, kaj je režiserska in igravska ustvaritev, če je res umetniško izdelana.

Ivan Cankar: Pohujšanje v dolini šentflorjanski je bila tretja predstava. Delo zahteva mnogo študija in poglobitve, ker je na eni strani kritika lažimoralne družbe, na drugi pa povečanje umetnosti in lepote. Predstava je bila burka in je šla mimo nas brez pravega utisa. Igravci so po svojih močeh podali posamezne tipe izdelano in dognano, ni pa bilo enotne skupne igre.

Četrta premiera je bila **Strindbergova: Sonata strahov** v režiji Cirila Debeveca. Drama nam kaže tipe ljudi, ki imajo na vesti grehe in zločine iz preteklosti, ki jih sedaj vežejo, da ne morejo več narazen. Študent pa, ki

Knjižna poročila.

Ciril Debevec: Gledališki zapiski. Letos je izšla knjiga z omenjenim naslovom, ki je bila že dolgo napovedana, češ, da bodo v njej zbrane razprave o sodobnem gledališču na splošno in o našem posebej. Ne vem, zakaj se to ni zgodilo, kajti Gledališki zapiski so zbirka citatov in aforizmov, kar z razpravo nima ničesar skupnega. S tem pa nočem reči, da bi knjižica ne izpolnila vsaj del vrzeli, ki jo ima naša gledališka književnost. Misli, zbrane v tej knjigi, ki je razdeljena v 10 poglavij, so zanimive, duhovite in sprožijo v človeku druge, seveda pa vedno niso dejstva, ker so pač misli avtorja, s katerim se bravec lahko strinja ali pa ne, ker ne temelje na dokazovanju. Vendar pa je bila knjiga potrebna. Vzbudila bo predvsem zanimanje za gledališče in marsikomu odprla oči, da bo videl, česa doslej ni opazil in spoznal, česar ni slutil. Ta namen je imel avtor, kajti v uvodu pravi: „Marsikomu se bo morda zdelo da to, kar je tukaj napisano, že vse ve. Nič hudega. Tem bolje zanj in za nas. Pomisli pa naj, kakor jaz, da so morda tudi v naših krajih ljudje, ki morda vsega vendarle še ne vedo. In predvsem tistim . . . je ta skromna zbirka zapiskov namenjena in poslana.“ Upamo, da bo avtor kmalu tej navedeni knjigi dal naslednico o kateremkoli gledališkem vprašanju, da bomo počasi

pride med nje, ne pade vanje, ker je čist in hrepni po Lepem in Dobrem, zato drama izzveni pozitivno, iz hiše strahov odhaja študent v življenje, poln vere vanj. Dejanje se giblje na meji tu in onostranskega, človeške slabosti in grehi so posebljeni v strahotni veličanstvenosti in so simbol tudi današnjega sveta. Režija je premagala vse ovire težkega dela, igravci pa so vlogam dodelili verjetnosti in življenje. Liki Skrbinška, Marije Vere, Kralja in drugih ostanejo vsakomur nepozabni. Zato obisk te predstave vsakomur toplem priporočam. Drama sama pa je za ljudske odre absolutno pretežka. Dalje sledi. *J. K.*

ustvarili tudi teoretično dramatsko književnost, ki je pri nas tako borna. Branje Zapiskov igravcem in ljubiteljem gledališča toplem priporočam. *J. K.*

Milan Skrbinšek: Božji volek in drugi, igre za mladinski oder. Ljubljana 1933. Založila: Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Zadnji trenutek nam je prišla v roko ta zbirka, kjer je 6 igrice za otroke (zadnje „Vstajenje“ je dramatičacija verzov dr. Jože Lovrenčiča). Igrice za otroške odre pogrešamo, zato smo veseli vsakega pokreta v tej stvari in nam je ljubo, če moremo pozdraviti izid dela, ki gradi otroško dramatično literaturo. Milan Skrbinšek, kot režiser in igravec ljubljanskega narodnega gledališča, je prav gotovo zbral vse vrste, da je v tej svoji zbirki ne samo literarno temveč tudi odersko dal vse, da mladinske odre dramatsko izobrazijo, obenem pa, da vzgoji bodoče ljudske igravce in režiserje pa gledavce in obiskovavce gledališča. Kakor rečeno, zbirka je prišla zadnji hip, zato bo kritično poročilo izšlo v eni prihodnjih števil.

Opomba.

Poročali bomo tudi o revijah in izišlih knjigah. Zato prosimo uredništva revij, da nam pošljejo revijo v zameno, knjigarne in založbe pa, da nam dostavijo recenzijske izvode.

Filmsko poročilo.

Film. Ker se mora ljudski igravec učiti povsod, kjer more najti priliko, zato bomo na tem mestu stalno poročali o filmu, o njegovem pomenu, zgodovini, moči, kakor tudi o posameznih predstavah, katere bomo omenjali v toliko, v kolikor se nam bo zdelo, da bo čitatelj od tega imel koristi zlasti v dveh pogledih, da bo znal ločiti dober film od slabega in gledati film ter iz njega izčrpavati igravski in režijski hasek. Že danes omenjamo dva filma: Komedijo „Scampolo“ (Dolly Haas) in film češke industrije „Ekstaza“, v kateri nastopa v eni glavnih vlog bivši igravec ljubljanskega gledališča Zvonimir Rogoz.

Scampolo je zvočni film in prikazuje usodo dekleta, Scampolo po imenu, ki živi v velemestu kakor tiček brez gnezda, dokler iz dekllice ne postane dekle in žena in ji ljubezen nagne pot usode v drugo smer. Režijska zamisel tega, kakor vseh današnjih zapadnoevropskih filmov je na poudarku edine zveličavnosti bogastva, film sam pa je režijsko in igravsko popoln, ker je iz oseb, ki nastopajo, res iztrgal najtajinstvenejše v človeku. Vsa fotografija popolnoma služi režiserju, spremljajoča glasba in glasovi tolmačijo notranje vzpone igravske in ustvarjajo prava doživetja. Film je dober, moti le avtorjevo in režiserjevo gledanje na svet, ki ni sodobno.

Ekstaza je sinhronističen film (spremljava nemih slik z glasbo, glasovi itd.) Delo je nevredno filmanja, ker je nesodobno, nesocialno in človeško popolnoma zgrešeno, da ne govorim o neenotni režiji, ki ni znala niti najmanjšega podati res dramatično. Vsebine filma ni mogoče podati, ker je nima. Vse sloni namreč le na fotografiji, ki je res odlična, tako da je škoda za doživete in skrbno pripravljene snimke iz narave, prostorov itd. za ta film. Zavoljo teh

Urednika poročata.

Izid revije se je nekoliko zakasnil iz vzrokov, ki so navedeni na drugi

posnetkov je film, ki je nekaka revija fotografij, vreden omembe. Kar se tiče Rogoza, ki je svojo igravsko karijero

ustvaril v Ljubljani, pripomnim, da iz tega filma ni bilo videti napredka, tolažim pa se, da je temu kriv slab filmopis. *M. B.*

Opomba uredništva: Iz filma Scampolo smo hoteli priobčiti nekaj slik, pa jih — na našo žalost — nismo dobili na uporabo. Na tem mestu bomo, če bo to omogočeno — stalno prinašali poročila ali vsaj omembe vseh naših filmov, ki se vrte pri nas in pa najznačilnejše slike posameznih scen. Prihodnjič prinesemo nekaj slik slovenskega filma „Triglavske strmine“, katerega ogled vsakomur priporočamo, če mu bo to tudi letos omogočeno, ker se je film vrtel pri nas lansko leto. „Triglavske strmine“ niso dramatično delo, temveč slavospev lepote naše slovenske zemlje in dokazuje, da so prvi pionirji slovenskega filma dokazali, da bomo lahko tekmovali z izdelki drugih narodov, posebno, ker nas je usoda oblagodarila z najpopolnejšo scenerijo: z našimi naravnimi krasotami.

strani platnic. Ta številka je dvojna, prihodnja izide 15. novembra t. l.

Slovenski film. Ker prihajajo od vseh strani vprašanja glede Slovenskega filma, naj velja to pojasnilo vsem kot skupen odgovor: Slovenski film se ustanavlja v okrilju naše založbe; potrebna aparatura je že pripravljena, s produkcijo pa pričnemo šele, ko vzgojimo zadostno število filmskih igravcev. Te bomo izbirali iz vrst naših naročnikov, predvsem iz udeležencev enega ali drugega izmed dramatskih tečajev, ki jih priredimo. Enega ali dva poizkusna filma bomo najbrž izvršili že v teku letošnje sezone. Glavni pogoj za izbor k filmu pa je: čim temeljitejša izobrazba v vseh igravskih vprašanjih, tako v teoretičnem kakor v praktičnem pogledu.

Dopisniki. Vse ljudske odrede prosimo, da nam sproti poročajo o svojem delovanju, o repertoarju, režijskih in drugih težkočah. Obračajo naj se k nam za vse nasvete gledališkega značaja, založba jim bo v vsakem slučaju takoj ustregla. (Pismu naj priloži dovoljno znamko!). Pošiljajo naj nam slike uspešnih predstav, da jih bomo po možnosti objavljali. Odbor odra naj dopisništvo organizira tako, da določi stalnega dopisovavca za našo revijo. Ta naj skrbi, da nas bo obveščal o vsem pravočasno. Tudi naj poroča, kdaj se vrši kaka važna premiera, na katero bomo po možnosti poslali poročevalca za naš list.

Kostumi. Mi bomo rade volje posredovali tudi pri nabavi oz. izposojevanju kostumov. Pri izposojevanju mask,

Uprava poročča.

Vse naročnike prosimo, da nam s položnico, ki je priložena, pošljejo naročnino za dva meseca (september in oktober); kdo se je zavezal plačati celoletno, polletno ali četrletno, naj nakaže pripadajoči znesek. Vsem in vsakomur se za točnost plačila že vnaprej zahvaljujemo, saj vemo, da vsakdo razume, da smo odvisni le od točnega plačevanja. Jasno je, da bomo uslugo vračali z uslugo in bomo storili vse, da bomo v vsakem oziru ustregli vsakomur.

pri nakupu oblek in drugih potrebščin naj blagovolijo odri upoštevati one tvrdke, ki jih mi priporočamo. Za ta slučaj jamčimo, da bodo pošteno in ugodno postreženi.

Dramatski tečaj. Založba bo osnovala dva tečaja: 1. dramatski ustni tečaj, 2. dramatski dopisni tečaj. Že danes opozarjamo vse ljudske igravce kakor tudi gledavce, da prouče naš načrt za te tečaje. Naj ne pozabijo, da snujemo slovenski film, v katerem bodo sodelovali le oni iz vrst naših naročnikov, ki jih bo poseben izbiralni odbor izbral.

Poročila o predstavah naj bodo kratka, jedrnata in odkrita. Kritika je vedno pametna in koristi. Seveda se mora vsakdo varovati osebnih napadov in vedeti mora, da je naša revija strokovna in izhaja za vse ljudske odrede in vse ljudske igravce in gledavce brez ozira na njih prepričanje. Naš namen je le, umetniško dvigniti ljudske odrede.

Sotrudnike prosimo, da nam rokopise pošljejo najkasneje do 11. v mesecu (za prihodnjo številko). Na ta način bo delo olajšano in pravočasen izid zajamčen.

„**Sluga dveh gospodov**“, Goldonijeva komedija izide prihodnji mesec. Že danes nanjo opozarjamo režiserje. Na željo odrov bomo sami izdelali kostume za to igro in jih bomo posojali odrom proti nizki odškodnini (članom naše založbe za polovično ceno).

Na ogled smo poslali nekaterim našo revijo. Prosimo jih, da jo prečitajo. Če se odločijo, da postanejo naročniki, naj kar pošljejo dvomesečen obrok, s čemer je izvršeno naročilo za vse leto. Če list odklonijo (kar upamo, da se zavoljo ideje njegove ne bo zgodilo), prosimo, da ga nam tekom enega tedna vrnejo, sicer jih smatramo za naročnike.

Reklamacije. Kdor lista ni dobil, naj nam javi to tekom enega tedna;

poznejših pritožb ne bomo upoštevali. Vsak izid številke bo pravočasno objavljen v dnevni in tedenski časopisih.

Vse prijatelje našega pokreta prosimo, da na naš list opozore svoje znanke, ga jim pokažejo in nas priporoče.

Nagrade. Kdor pridobi šest naročnikov za list, dobi list zastonj. Kdor pridobi šest naročnikov za katerokoli

Vprašanja in odgovori.

(Na tem mestu bomo objavljali odgovore na vprašanja naših naročnikov, če bodo vprašanja splošnega in resnega značaja. Za odgovore v čisto osebnih vprašanjih prosimo naročnike, da pismu vedno prilože znamko v znesku 3 Din.)

Ali je treba za Dopisni dramski tečaj ali večerni ustni tečaj kake predizobrazbe? — Ni predpisana nikaka predizobrazba razen ljudske šole. Uspeh je odvisen od krepke volje, vztrajnosti in veselja.

Ali bodo letošnje edicije Vaše založbe primerne tudi za manjše odre? Gledali smo na to, da smo izbrali igre, ki ne zahtevajo sceničnih težav; režijska navodila bodo objavljena v reviji in knjigah. Zato ni dvoma, da bo vsak oder s količkaj dobro voljo zmogel uspešno prireditve teh iger.

Ali se bodo igre letošnje izdaje lahko dobile tudi prihodnje leto? Naša založba je mlada, zato bo tiskala le določeno število izvodov. Kakor kaže po zanimanju, bodo naše izdaje do konca sezone razprodane. Zato je pametno, da si jih nabavite letos, posebno še, ker velja znižanje cen teh knjig le za letos.

Gosp. I. L. v P.: Vaš predlog nas je zelo razveselil in smo že sami sklenili, da organiziramo skupno zborovanje ljudskih igravcev. V teku so že vse priprave za kongres ljudskih igravcev, ki se bo vršil sredi prihodnjega leta in bo zvezan z raznimi prireditvami.

Gosp. P. Z. iz M.: Vemo, da je hudo, če se človek čuti zapostavljenega; vemo pa tudi, da je vsaka najmanjša vloga v drami prav tako važna kakor

igro, dobi po izbiri eno igro iz rednih izdaj zastonj. Kdor pridobi deset naročnikov, dobi nagrado, kakor omenjeno, obenem pa še Vombergarjevo „Vodo“ ali Vombergarjevo „Vrnitev“.

Naročnina. Da ne bo nobene zmede, objavljamo na strani 24 še enkrat naš program in prosimo, da ga vsak naročnik točno prouči.

največja. Zato se z vso silo posvetite oblikovanju še tako stranske vloge; kajti če imate res talent, kakor pravite, ne boste mogli ostati neopaženi in boste gotovo prodri, prej ali slej.

I. R. učenec IV. mešč. šole v —: Radi Vam verjamemo, da bi na vso moč radi postali filmski zvezdnik. Po Vaši sliki sodeč ste še mladi in še dokaj čeden dečko. Toda vedite, časi, ko je bila lepota edina legitimacija za pot k filmu, so za nami. Življenje v filmih, katerih snimanje bomo pripravljali, bo vzeto iz resničnega življenja, iz življenja dela, skrbi, težav, v katerem je zelo malo nerazoranih obrazov. To je eno. Drugič pa si nikar ne predstavljajte, da bodo naši filmski igravci prejemali milijonske gaže. Majhen narod smo in vsi ustvarjenci v njem so plačani z najbolj nedenarnim plačilom: z zavestjo, da so pripomogli pri ustvarjanju kulture in morda tudi z nekoliko — slave . . .

N. B.: Na Vaše vprašanje, kako bi prišli do sodelovanja v naših bodočih filmih, Vas prosimo, da pazno prečitete tole: preden bomo začeli s snimanjem, bomo morali prehoditi nebroj težav, med katerimi je glavna; vprašanje igravcev in naraščaja. Zato Vam svetujemo, da pridno čitate našo revijo, v prostem času študirate dramatiko (tečaj), pri čemer boste kmalu na jasnem, ali je res v Vas tista sposobnost, ki Vam bo omogočila, da Vas bo žirija spoznala kot sposobnega pionirja slovenskega filma. Kakor ni uspeha, če ni talenta, tako ga tudi ni, če je samo talent, pa ni znanja in rutine. Zato pa: če imate vlogo in talent, imate vse! —

Narodno gledališče v Ljubljani je razpisalo za sezono 1933-34 sledeči repertoar:

Drama: iz domače literature: Cankar: Pohujšanje v dolini šentflorjanski, Hlapci; Golia: Kulturna prireditve v Črni mlaki; Kreft: Kreature; Vombergar: Zlato tele; iz srbohrvatske literature: Nušić: Mister Dolar; Krleža: V agoniji; Feldmann: Zajec. Češko književnost zastopata: Dyk: Don Quijote; Werner: Pravica do greha; poljsko Žeronnski z delom: Ušla mi je prepelička. Iz ruske literature se vprizore: Dostojevski: Bratje Karamazovi in Andrejev: Gaudeamus. Nadaljni repertoar bo črpala drama iz naslednjih del: Aishylos: Orestija; Shakespeare: Komedijska zmešnjav, Kralj Lear; Molière: Mizantrop; Claudel: Oznanenje; Galsworthy: Beg ali Loyalties; Shaw: Sveta Ivana; Strindberg: Sonata strahov; Ortner: Čevljar Anton Hitt. Vprizorila se bodo tudi dela za mladino in po potrebi nekaj del lažjega značaja.

Opera: izmed slovanskih del: Odak: Dorica pleše; Stojanovič: Blaženkina prisega; Smetana: Libuša, Poljub, Dalibor; Janaček: Jenufa, Katja Kabanova; Moniuszko: Halka; Čajkovski: Pikova dama; Musorgski: Hovanščina; Čerepnin: Ol-ol; Stravinski: Petruška. Dalje bodo v repertoarju: Massenet: Cherubin; Offenbach: Hoffmannove pripovedke (v novem prevodu); Rossini: Viljem Tell; Verdi: Traviata (v novem prevodu); Zandonai: Francesca da Rimini; Mozart: Figarova svatba. Ponovila se bodo nekatera najuspelejša dela poslednjih sezon (Knez Igor, Luiza, Samson in Dalila, André Chénier, Tosca, Parsifal). Opereta bo izvajala: izvirno revijo Bravničar-Peen: Stoji, stoji Ljublan'ca; Abraham: Havajska roža; J. in J. Strauss: Danes bomo tiči; Lehar: Frasquita. Tudi v opereti se bodo ponovila nekatera najuspelejša dela (Poljska kri, Pri belem konjičku).

Dnevne cene v Drami:

Parter:	Lože:	Balkon:
Sedeži I. vrste . . Din 28-	v parterju (4 osebe) Din 100-	Sedeži I. vrste . . Din 20-
„ II.-III. vrste „ 26-	v I. redu (4 osebe) „ 100-	„ II. „ . . „ 16-
„ IV.-VI. „ „ 24-	balkonske (4 osebe) „ 70-	Galerija sedeži I. „ 14-
„ VII.-IX. „ „ 22-	Dodatni ložni se-	„ II. „ 12-
„ X.-XI. „ „ 20-	deži v parterju „ 20-	„ III. „ 10-
„ XII.-XII. „ „ 18-	v I. redu „ 20-	Galerijsko stojišče „ 2-50
	balkonski „ 15-	Dijaško stojišče . . „ 5-

Dnevne cene v operi so nekoliko dražje od dramskih.

Poleg predstav z običajnimi dramskimi in opernimi cenami bodo na sporedu tudi predstave po znižanih cenah, dalje posebne dijaške, mladinske in delavske predstave pa posebno nizkih cenah.

**Uprava Narodnega gledališča
v Ljubljani**

Založba „Drama“ nudi svojim naročnikom popust:

V šoli za ritmično gimnastiko in umetniški ples.

Katja Delakova

Ritmična gimnastika za odrasle
Ritmična gimnastika za otroke
Umetniški ples
Gledališki ples
Ljudski stilni in nacionalni ples
Baletni exercice

Po vsaki uri so posetnikom šole na razpolago tople in mrzle phe.

Vsa pojasnila daje: Šola za ritmično gimnastiko in ples, gledališki-filmski studio

LJUBLJANA, Gajeva ulica šte. 8., Dukičev blok.

Naročniki „Drame“ pa naj pišejo na upravo, da jim izstavi potrebno potrdilo za popust.

Ljudske igre.

V zalogi imamo sledeče ljudske igre:

1. Vombergar: Vrnitev,

drama iz povojnega kmetiškega življenja. Slika težke posledice vojne v slovenski družini, ko se še po mnogih letih odpirajo nezaceljene rane, ki jih je tej zadal strupeni meč vojne. Drama se vrši na božič in prikazuje slovenske božične običaje in je zato primerna zlasti za božični čas. Knjiga stane 22 Din, za člane naše založbe 15 Din. Oder, ki kupi vsaj 4 izvode, je prost avtorske tantijeme.

2. Vombergar: Voda,

satirična kmetiška veseloigra, ki je preteklo leto bila toliko igrana po podeželskih odrih, da je bila knjiga v pol leta razprodana. V enem mesecu izide v drugi, predelani izdaji in je v vseh ozirih, zlasti pa v sceneriji toliko poenostavljena, da jo lahko vpripori vsak oder. Novemberska številka naše revije bo prinesla tozadevne režijske nasvete. Knjiga stane 28 Din, za člane naše založbe 20 Din. Oder, ki kupi 4 izvode, je prost avtorske tantijeme. —

V kratkem bomo imeli v zalogi še več ljudskih iger, zlasti rokopisov, ki jih bomo odrom posojali za nizko ceno (tako Schönherrjevo „Otroško tragedijo“, Jurčičevega „Desetega brata“, na novo predelano dramatikacijo, itd. Igre, ki jih bomo imeli v zalogi, bomo priobčili v naši reviji.

Naroča se na: Založba „Drama“ Ljubljana, Tržaška cesta 10/I.

V gledališko filmskem studiu,
ki pod strokovnim vodstvom

režiserja

FERDA DELAKA

dirigenta

MARJANA KOZINE

scenografa

LJUBIVOJA RAVNIKARJA

in s sodelovanejm gledaliških in filmskih
strokovnjakov nudi

učencem gledališko filmsko izobrazbo,
študira z njimi stalen repertoar in pripravlja film.

Naročniki Drame imajo režijske
cene!

ROMAN

JOŽE KRANJEC:
OTROK

IZIDE!

Broš. Din 25.—, v platno vezan Din 35.—

NAROČITE GA:

ZALOŽBA KLAS, LJUBLJANA

VELIKE NAGRADE

dobe kupci Delavsko kmetske

PRATIKE

ki izide koncem oktobra. Pišite po pratiko

Stane samo **DIN 4.-**

Vsebuje vse praktične nasvete, razne tabele, članke, film

ZASTONJ

posreduje v vseh zadevah pravnih, zdravstvenih itd.

Naročite pri založbi DRAMA, Ljubljana